

ΠΕΣΒΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ τῶν ΝΕΩΝ

ΜΥΤΙΑΗΝΗ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1944

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τι μᾶς εἶπε ὁ κ. Γιάννης Χατζηγιάννης

Οἱ τελευταῖες συναυλίαι ἔχαναν πάλι ἐπίκαιρα τὰ μουσικὰ ζητήματα τῆς Μυτιλήνης, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ «ἀρμόδιοι» μᾶς δείχνουν πάντα τὴν χαρακτηριστικὴ τῶν ἀδιαφορία. Ἀπευθυνθήκαμε λοιπὸν σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς καλλίτεροὺς γνῶστες τῆς μουσικῆς κίνησε τοῦ τόπου μᾶς, τὸν κ. Γιάννη Χατζηγιάννη, ὁ ὁποῖος ἀνέκαθεν διακρίθηκε ἀνάμεσα στοὺς φιλοτεχνικοὺς μᾶς κύκλους γιὰ τὴν μουσικὴ του μόρφωση καὶ κρίση. Ὁ κ. Χατζηγιάννης, ἀπαντώντας σὲ σχετικὰ ἐρωτήματά μᾶς, εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ἀναπτύξει τὰ ζητήματα τοῦ τοῦ θέματε, καὶ νὰ μᾶς πει τὰ παρακάτω :

«Θᾶλεγε βέβαια κανεὶς πὼς τελευταία βλέπουμε στὸ τόπο μᾶς κάποια σχετικὴ μουσικὴ κίνηση μετὴ συναυλία Κέκου — Χιωτέλλη — Παπαδοπούλου, τὴ συναυλία τοῦ Ἰατροῦ, τὴς ἐπιδείξει τῶν μαθητῶν τῆς καθηγητοῦ δ)δος Παπαδοπούλου καὶ τῆς χορωδίας τοῦ Φιλοτεχνικοῦ.

Ἡ μουσικὴ αὐτὴ κίνηση γιὰ τὸ τόπο μᾶς δὲν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ἰκανοποιητικὴ κι' ἂν θελήσουμε ἀκόμα νὰ τὴ δικαιολογήσουμε μὲ τὴ πολεμικὴ κατάσταση.

Ἡ τύχη ἢ κάποια σύμπτωση τῶ φερε ν' ἀκούσαμε τὸν καλὸ βιολιστὴ κ. Ἰατροῦ καὶ μιὰ ἐπαγγελματικὴ συνήθεια τὴς ἐπιδείξει τῶν μαθητῶν τῆς δ)δος Παπαδοπούλου χωρίς αὐτὰ θὰ μέναμε μὲ τὴ συναυλία τοῦ Κέκου καὶ τὴς λειτουργίαι τῆς χορωδίας τοῦ Φιλοτεχνικοῦ.

Φυσικὰ σήμερα δὲν ξέρουμε τί γίνεται ἀλλοῦ, πολὺ φοβοῦμαι ὅμως πὼς ἡ καθυστέρηση αὐτὴ ἔχει ἀφορμὴ τὴν ἔλλειψη συστηματικῆς καὶ ἐπίμονης μουσικῆς διαπαιδαγώγησε, μ' ἄλλα λόγια τῆς ἀγάπης στὴ Μουσικὴ. Γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξουμε αὐτὸ πρέπει νὰ γυρίσουμε στὴ μουσικὴ κίνηση τοῦ τόπου μᾶς πρὶν ἀπὸ ἀρχετὰ χρόνια.

Ἡ πρώτη συστηματικὴ προσπάθεια μουσικῆς διαπαιδαγώγησε ἔγινε στὰ 1895 μὲ τὴν ἰδρυση τοῦ μουσικοῦ Συλλόγου «Ἀριών». Τὰ μέλη τοῦ συλλόγου πλῆρωσαν μὲ ὠριμὴν συνδρομὴ καὶ μάθαιναν

πνευστὰ ἢ ἔγχορδα ὄργανα ἀπ' τὸ ξακουστὸ μουσικοδιδάσκαλο καὶ διευθυντὴ τοῦ συλλόγου Στέφανο Εὐντα. Ὁ καλὸς αὐτὸς μαέστρος μὲ τὴν ἐντατικὴ του ἐργασία ἀπ' τοὺς μαθητῆς του αὐτοὺς κατάρτισε τὴν φλαρμονικὴ καὶ μαντολινάτα τοῦ συλλόγου καὶ ἀπ' τὴς συναυλίαι πού ἔδιδαν πραγματοποιοῦσαν εἰσπράξεις γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ «Ἀριώνα». Ὁ σύλλογος αὐτὸς διατηρήθη ε 10—12 χρόνια γεμῖτα δράση καὶ ἀποδοτικότητα, ἀπ' τοὺς κύκλους του δὲ βγήκαν ἀρχετοὶ καλοὶ μουσικοὶ κι' ἀνάμεσά τους ὁ Ἀντώνης Καλαματιανὸς πού ἀργότερα ἔγινε καθηγητῆς στὸ Ὀδεῖο Θεσσαλονίκης.

Μετὰ τὴ διάλυση τοῦ «Ἀριώνα» ἰδρύεται ἀπ' τὸ Καλαματιανὸ ἢ φλαρμονικὴ τοῦ συνεργατικοῦ σωματείου πού ἔζησε ὁμοῦ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα. Μεσολαβεῖ ἀρχετὸ διάστημα χωρίς καμμιὰ ἀπολύτως μουσικὴ κίνηση. Στὰ 1916 ἰδρύεται ὁ φιλοτεχνικὸς μουσικοθεατρικὸς ὄμιλος μὲ πρόεδρο τὸν κ. Π. Νικίτα. Ὁ ὄμιλος αὐτὸς μὲ τὴς φιλότιμες προσπάθειαι ὅλων τῶν μελῶν του ἄφησε τὴς καλλίτερες ἐντυπώσεις, δὲν μοροῦμε ὁμοῦ νὰ ποῦμε πὼς συντέλεσε στὴ μουσικὴ πρόοδο τοῦ τόπου, γιὰ τὴς δίκως ἔμπερο μουσικοδιδάσκαλο τὰ μέλη τῆς ὀρχήστρας φρόντιζαν μόνο γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῶν μουσικῶν ἔργων πού θάπαιζαν στὰ διαλείμματα τοῦ θεατρικοῦ ἔργου χωρίς νὰ ἐπιτυγχάνουν καὶ μιὰ ἀνώτερη μουσικὴ κατάρτιση. Μὲ τὴς πρῶτες μικροφιλοτιμῆαι καὶ ἀντιδράσεις πού παρουσιάζονται φεύγουν μερικὰ μέλη καὶ ἰδρύουν τὸν Ὀμιλὸ «Ἀδέφφρα» γιὰ νὰ διαλυθοῦν καὶ οἱ δύο ὄμιλοι ὕστερα ἀπὸ μιὰ περίοδο ἀνταγωνισμοῦ.

Νομίζω πὼς ὡς τὸ 1920—22 δὲν παρατηρεῖται καμμιὰ μουσικὴ κίνηση. Κάπου κάπου μερικὰ διαβατάρικα πουλιὰ σάν τὴ βιολίστα Φωτιάδου καὶ τὴ βιολοντσέλα στὸ βιολὶ Νικιάκη. Κεῖνη τὴν ἐποχὴ ἐπανέρχεται καὶ ὁ Bellini ἀνδρας τῆς καθηγητοῦ κ. Ρίζου μὲ πολλὰ ὄνειρα καὶ προγράμματα. Δίδει μερικῆς συναυλίαι μὰ γρήγορα ὁ-

ποκύπτει σὲ κάποια σοβαρὰ ἀρρώστια χωρίς νὰ προλάβει νὰ κάμει τίποτε.

Ὡς τόσο ἢ καλὴ μᾶς τύχη μᾶς στέλλει τὸν Κωνσταντινουπόλιτη Σ. Σωφρονιάδη τὸν ἀκούραστο καὶ ἐξαιρετικὸ μουσικὸ. Ἰδρύει σχολὴ μαντολίνου καὶ κιθάρας. Τὰ διδάκτρα εἶναι ἐλάχιστα καὶ οἱ μαθητῆς γράφονται μαζωμένοι. Εἶνε ὁμοῦ φτωχὸς καὶ προστάτης οικογενείας. Κυκλοφορεῖ εἰδικὴ Album γιὰ μαντολίνου καὶ κιθάρα καὶ γιὰ νὰ μὴ στοιχίσουν ἀκριβὰ τὰ τυλῶναι σὲ πολὺγραφο. Θάνα ὕπομονῆς καὶ καλλιτεχνίας. Ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς κόπους σχηματίζει τὴ μαντολινάτα καὶ χορωδία ἀπὸ μαθητῆς του καὶ ἄλλου ἐρασιτέχνης. Ἐποχὴ πού θὰ μείνει ἀλησμόνητη σ' ὅσους τὴν ἔζησαν καὶ σ' ὅσους τὸν γνώρισαν. Οἱ συναυλίαι τοῦ κ. Σωφρονιάδη σημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία. Πήγαινε; νὰ ἀκούσεις καὶ τὴ τὸ ὄμορφο, καὶ τὴ ἐξαιρετικὴ. Ἡ δίψα τῆς μάθησε καὶ ὁτοχορώσεις πῆραν μαζωμὰ μᾶς τὸν ἐξαιρετικὸ αὐτὸ μουσικοδιδάσκαλο.

Ἀφοῦ ἐπὶ κάμποσα χρόνια τελειοποιήθηκε στὸ Παρίσι, πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ἐγκατεστάθηκε ὀμοῦ στὴν Ἀθήνα. Τὸ πρῶτα μὲ τὸν ἀπ' τὴ Μυτιλήνη ἀφίει ἕνα σταθμὸ δυστυχῶς τὸν τελευταῖο γιὰ τὴν ἱστορία τῆς μουσικῆς στὸν τόπο μᾶς.

Κάνοντας λόγο γιὰ ὅλ' αὐτὰ θάνα παρὴλειψη νὰ μὴ πῶ δυὸ λόγια καὶ γιὰ τὸν Ἀσημάκη Βεῖνόγλου, τὸν ἐξαιρετικὸ ἀπὸ κιθαριστὴ καὶ ποιητῆ. Δὲν εἶχε ἐξαιρετικῆς μουσικῆς γνώσεις οὔτε καὶ ἀξιόλογες, ὡς τόσο ἐπαίξε κιθάρα μὲ πολλὴ τεχνη καὶ ἔκφραση. Ἐδινε ἰδιωτικὰ μαθήματα μὲ ἀφιλοκέρδεια καὶ ὅταν ἀργότερα ἢ νεορασθένειά του καὶ ἀτυχήματα τοῦ φεραν καὶ τὴ φτώχεια, ὁ Βεῖνόγλου μὲ τὴ κιθάρα στὸ χεῖρ γυρίζε στὰ κέντρα καὶ τὴς ταβέρνας βγάζοντας δίσκο. Ὁ περαστικὸς θὰ θυμᾶται ἕνα ἐξαιρετικὸ κιθαριστὴ πού ἔτυχε νὰ ἀκούει σὲ μιὰ ταβέρνα τῆς Μυτιλήνης καὶ ὁ φιλόμουσος θὰ ἀπορεῖ γιὰ τὸ Κουαρτέτο τῆς Lucia di Lammermoor

Το πρόγραμμα της Λυρικής Σκηνής Ἀθηνῶν περιλαμβάνει ἐκτός τῆς «Ρέας» τοῦ Σαμάρα, (στὴν ὁποία πρωταγωνιστοῦν οἱ κ. κ. Ζηρολλῆς, Γληνός, Μουλάς, Ἀλίκη Ζωγράφου καὶ Μισοῦ Φλερῶ) τὸν «Κουρέα τῆς Σεβίλλης» τοῦ Ροσσίνι, τὸν «Κάμπο» τοῦ συνθέτου Ντ' Ἀλμπέρ, τὴν «Καβαλερία Ρουστικάνα» τοῦ Μασκάνι, τοὺς «Παλιότσους» τοῦ Λεονκαβάλλο, τὸ χοροδrama τοῦ Πετριδῆ «Πραματευτῆς» (ἐπάνω στὸ ὁμώνυμο ποίημα τοῦ Γουράρη), τὴν «Μανὸν» τοῦ Μασσενέ, τὴν «Μινιὸν» τοῦ Γουά, τὸν «Πρωτομάστορα» τοῦ Καλομοίρη, τὴν «Πουλημένη μνηστή» τοῦ Σμέτανα καὶ δυὸ Ἑλληνικά μονόπρακτα τῶν Βάρβογλη καὶ Σκλάβου.

ποὺ ἤκουσε ἀπὸ ἓνα πλανόδιο κθαριστή. Ἡμεῖς τουλάχιστον ποὺ τὸν ξέρομε καλλίτερα, πιστεύομε πὼς τὴ κίνηση ποὺ ὑπάρχει στὴ Μυτιλήνη γύρω στὴν κιάρα τὴν χρωστοῦμε σ' αὐτόν. Σήμερα ὁ αὐτοχὸς αὐτὸς μουσικὸς ἀγοραπλάθει στὴν κιάρα τοῦ βουτηγμένου στὴ μεγαλειότερη φτώχεια.

Ἀπ' ὄλ' αὐτὰ βγαίνει τὸ λυπηρὸ συμπέρασμα πὼς καμμιὰ προσπάθεια γιὰ τὴν ἴδρυση μουσικῶν συλλόγων καὶ γενικά γιὰ τὴν προόδου τῆς μουσικῆς στὸν τόπο μας δὲν πέτυχε. Ἴσως θὰ χρειασθῶν ἀκόμα πολλοὶ κόποι, πολλὲς προσπάθειες, γιὰ νὰ γεννηθεῖ ἡ ἐντύπωση πὼς ἡ μουσικὴ ἀπόλαυση εἶναι μιὰ ἀπαραίτητη ψυχικὴ ἀνάγκη, ἓνα δεῖγμα προόδου καὶ πολιτισμοῦ. Τότε ἴσως καὶ οἱ προσπάθειες θὰ ἐπιτυχθοῦν, καὶ ἀποτελέσματα θὰ φέρον.

Σήμερα εἴμαστε ἀκόμα πολὺ μακριά, καὶ τὴν ἀντίληψή μου αὐτὴ στηρίζω στὸ ὅτι δὲν ἔχομε Φιλαρμονικὴ τοῦ Δήμου, δὲν ἔχομε Ὁδείο, ἀντίθετα πρὸς ἄλλα μέρη μικρότερα.

Ποῖν ἀπὸ χρόνια ἓνας μουσικὸς ἀπ' τὴ Θεσσαλονικὴ ὑποκινοῦσε τὴν ἴδρυση Ὁδείου. Ὁ βαρύτενος Σ. Ζηρέλλης ποὺ τάχουσε, προσφέρθηκε ἂν γινόταν Ὁδείο νὰ διδάξει ἓνα χρόνον δωρεάν. Νὰ μιὰ καλὴ εὐκαιρία. Μὲ τὴν ὑποκίνηση τοῦ κ. Π. Νικήτα, ἐγέναν στὸ Δημαρχεῖο δύο συνεδριάσεις ἀπὸ μιὰ πρόχειρη ἐπιτροπὴ χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα εἴτε γιὰ τὴν ἐπιτροπὴ δὲν πῆρε σοβαρὰ τὸ ζήτημα, εἴτε γιὰ τὴν πέτυχαν οἱ ἀντιδράσεις μερικῶν. Πάντως ἓνα εἶναι τὸ συμπέρασμα, πὼς στὴ Μυτιλήνη ἡ μουσικὴ κίνηση εἶναι πολὺ καθυστερημένη, ἐν σχέσει μάλιστα μ' ἄλλα μικρότερα νησιά, (Χίος, Σάμο κ.λ.π., ὅπου καὶ Ὁδείο καὶ Φιλαρμονικὲς ὑπάρχουν). Δὲν πιστεύω πὼς ἡ μοῖρα μας ἔταξε νάμαστε ἀδικημένοι στὴ μουσικὴ. Μὲ καλὴ θέληση καὶ κάποια προσπάθεια εἶμαι βέβαιος πὼς μπορούμε νὰ βροῦμε τὸ δρόμο μας».

Ἡ συζήτηση μὲ τὸν κ. Χατζηγιάννη συνεχίστηκε καὶ γιὰ ἄλλα μουσικὰ ζητήματα, τὰ ὁποία πρὸς τὸ παρὸν δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ χρόνος μας νὰ ἐκθέσουμε.

Στις 16 Φεβρουαρίου δόθηκε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στὴν πόλη μας ρεσιτάλ τοῦ Λέσβιου βιολίστα κ. Στρατῆ Ἰατροῦ μὲ ἔργα Σαρασάτε, Μόντι, Ντετλά, Σαίν—Σάνς καὶ Μπετόβεν. Ὁ κ. Ἰατροῦ ἀπέδωσε μὲ αἴσθημα τὰ ἔργα τοῦ προγράμματός του καὶ πρὸ πάντων τῆς «Τσιγγάνικες μελωδίες» τοῦ Σαρασάτε. Στὸ πιάνο συνόδευσε τὸν κ. Ἰατροῦ ἡ δις Ε. Παπαδοπούλου.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΑΘΗΤῶΝ ΠΙΑΝΟΥ

Στις 10 Μαρτίου δόθηκε στὸν «Ὀρφέα» συναυλία πιάνου τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς ὁδοῦ Ε. Παπαδοπούλου μὲ συμμετοχὴ τῶν: Ἀστρίκ Ντερμετζιάν, Νταΐζης Γ. Χιωτέλλη, Ἀποστ. Δ. Βαμβούρη, Καίνας Β. Κρομμύδα, Ἀλκ. Μ. Σπαθοπούλου, Κικῆς Σ. Βογιατζῆ, Μαρίκας Ν. Κούμπα, Ἐλσας Ι. Τυράκη, Μηλίτσας Ἀθανάσση, Ρίτας Κ. Καψιμάλλη, Μίρνας Π. Βοστάνη, Ἄριος Φ. Ράλλη, Εῦσας Ἡλ. Ἀμπατζιδέλλη, Ἀγλαΐτσας Π. Δουκαρέλλη, Μαρίκας Β. Κρασανάκη, Σοφίας Δ. Βαμβούρη, Μιχ. Παπαδόπουλου, Ἄσπας Παυλακέλλη, Πατρούλας Φιλιππίδου, Στρατῆ Βοστάνη καὶ Κούλας Ποιμενίδου.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ἀνέβασε κατὰ τὸν περασμένο μῆνα τὴν κωμῶδιὰ τοῦ Λέσβιου «Μίνα φὸν Μπάρνχελμ».

ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στὸ κρατικὸ θέατρο Θεσσαλονικῆς παραστάθηκε ἡ κωμῶδιὰ τοῦ Γρ. Ξενοπούλου «Ὁ Πειραμὸς». Τὸ ἴδιο θέατρο ἐπρόκειτο νὰ ἀνεβάσει τὸ δίπρακτο ἰσπανικὸ ἔργο «Τραγοῦδι τῆς Κούνας» καὶ τὴν «Φλωρεντίν τραγωδία» τοῦ Ὁσκάρ Οὐάιλντ.

Πέθανε τελευταία στὴν Ἀθήνα ὁ θεατρικὸς συγγραφέας Μιχ. Γιαννουκάκης.

**

Τῆς μέρες αὐτῆς παίζεται στὴν Ἀθήνα ἡ ἐπιθεώρηση τῶν Γιαννουκάκη—Γιαλαμά «Ὁ γῦρος τοῦ κόσμου», τῆς ὁποίας τὴν μουσικὴ ἔχει συνθέσει ὁ Λέσβιος μουσικὸς κ. Γιῶργος Μυρογιάννης.

**

Στὸ Ντύρεν τῆς Γερμανίας παραστάθηκε τελευταία ἡ τραγωδία τοῦ Σοφοκλῆ «Τραχίνια».

Σὲ ἡλικία 61 χρονῶν πέθανε ὁ γνωστὸς Σμυρναῖος παιδαγωγὸς καὶ συγγραφέας Δημ. Γληνός.

Σὲ λίγες μέρες ὁ Φιλοτεχνικὸς Ὀμιλος Μυτιλήνης δίνει τὴν τρίπρακτὴ κωμῶδιὰ τοῦ Δ. Ψαθά «Τὸ Στραβόξυλο». Εἶνε τὸ δεύτερο ἑλληνικὸ ἔργο ποὺ ἀνεβάσει στὸ δίχρονο διάστημα ἀπὸ τὴ σύστασή του καὶ ὑπάρχει ἡ βεβαιότητα ὅτι θὰ σημειώσει τὴν ἴδιαν ἐπιτυχία ποῦχε καὶ τὸ προηγούμενο: «Ἰιμόνι στὸν Ἐρώτα» τοῦ Καγιαῖ.

«Τὸ Στραβόξυλο» εἶνε ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα ποὺ σημείωσαν ρεκόρ παραστάσεων στὴν Ἀθήνα. Πρωτοπαίχτηκε ἀπ' τὸ θέατρο Β. Ἀργυροπούλου καὶ γέμισε πάνω ἀπὸ τρακόσες παραστάσεις.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή φαίνεται ἡ πρόθεση τοῦ συγγραφέα νὰ γράψει κάτι τὸ εὐθυμὸ καὶ διασκεδαστικὸ, κάτι ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἴσαμε τὸ τέλος του νὰ κρατεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατῆ ἀμειωτο.

Ἐνα ἔργο πρέπει νὰ κρίνεται σύμφωνα μὲ τῆς ἀξιώσεις ποὺ τὸ ἴδιο προβάλλει.

Δένμποροῦμε, βέβαια, νὰ κρίνομε μὲ τὰ ἴδια μέτρα τὸ Μπέρναρ Σὼ καὶ τὸν Ψαθά. Πρέπει νὰ βλέπομε τ' θέλει νὰ μᾶς δώσει ἓνα ἔργο. Μᾶς τὸ δίνει; Εἶναι καλὸ. Στέκει. Δὲ μᾶς τὸ δίνει; Εἶναι κακό· δὲ στέκει. Ἀλλίως θάταν σὰ νὰ θέλαμε, ὅπως σημεῖωναι κάποιοι, νὰ σκοτώσομε λαγούς μὲ... ὄπλοπολυβόλο.

Ἐδῶ, στὸ «Στραβόξυλο», ὅπως κι' ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας τοῦ ἔχει πεῖ δὲν θέλησε νὰ δώσει τίποτα ἄλλο ἀπὸ κωμικὰ ἐπεισόδια. Δὲ θέλησε νὰ χαρίσει στὸ θεατῆ του παρὰ μονάχα εὐθυμία καὶ γέλιο. Πολὺ γέλιο. Νομίζομε πὼς τὸ πέτυχε. Στάθηκε σύμφωνος μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ συνέπης πρὸς τὴν ὀρχικὴν του τρέσθη.

Τοὺς κυριώτερους ρόλους στὴν κωμῶδιὰ αὐτὴ ἔχουν ἀναλάβει ὁ κ. Π. Βουλαλᾶς (Νικολάκης Μαρουλῆς), ἡ διὰς Κ. Λιανᾶ (Καίτη), ἡ δις Δέσπω Στεφανίδου (Οὐρανία), ὁ κ. Τ. Παναγιωτόπουλος (Κ. Παναγιώτου), ὁ κ. Σταῦρος Αὐγαρινός (Πέτρος Μαρκόπουλος), ὁ κ. Θ. Πολυχρονιάδης (Περικλῆς) κ. ἄ.

Τὸ ἔργο προβάρεται ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ καὶ ἡ σχετικὴ του καθυστέρηση δὲν πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ παρὰ μόνο στὸ γεγονός ὅτι ὁ Φιλοτεχνικὸς Ὀμιλος ἔχει γιὰ ἀρχὴν του νὰ μὴν παρουσιάσει τίποτα τὸ πρόχειρο καὶ τὸ ἀφρόντιστο. Τὰ παιδιά δούλεψαν ἐπὶ πολὺ κι' ἐντατικὰ μὲ τὴ φωτισμένη διδασκαλία τοῦ κ. Στρατῆ Παρασκευαΐδη.

**

Ἐστερα ἀπὸ τὸ «Στραβόξυλο» τὰ παιδιά τοῦ Φιλοτεχνικοῦ Ὀμιλοῦ θὰ δώσουν, μέσα στὸ Μάρτη, τὴ δεύτερὴ Μουσικοφιλολογικὴ τους βραδίὰ μὲ πρόγραμμα πλούσιο κι' ἐκλεκτό.

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

Δυὸ μέρες μετὰ τὴν κυκλοφορία τοῦ προηγούμενου τεύχους τῶν «Λεσβιακῶν Γραμμάτων» σύρθηκε—κυριολεκτικὰ—ὡς τὸ γραφεῖο μας στηρίζοντας «σκεβροκαμπουριασμένος» τὴν τρεμάμενη ὑπαρξή του πάνω στὸ γεροντικὸ ραβδί ὁ ποιητὴς τῶν ἀνεμοσκόρπιστων ὀνείρων. Ἀφοῦ ζήτησε νὰ τὸν συγχωρέσουμε γιὰ τὸ βάρος, ποὺ φανταζόνταν ὅτι μᾶς ἔδινε, μᾶς χάρισε τὶς εὐχές του, γιὰ ὅσα εἶχαμε γράψει στὸ πρῶτο τεῦχος γι' αὐτόν, καὶ ὕστερα μᾶς εἶπε—τρέμοντας πάντα—τὸν σκοπὸ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐγκατέλειψε προσωρινὰ τὸ ὑπόγειο τοῦ φτωχικοῦ του σπιτιοῦ. Ὁ ὑπερευαίσθητος γέρος ἤθελε νὰ ἐκφράσει τὴν συγκίνησή του γιὰ τὸ τραγικὸ τέλος τοῦ Λαπαθιώτη, ποὺ ἔμαθε ἀπ' τὸ περιοδικὸ μας. Ἐξασπασμένος ἀπὸ τοὺς χαρτομανεῖς «ἀριστοκράτες» μας, ἀπὸ τοὺς ἐγωταθῆεις διανοητές μας καὶ ἀπὸ τοὺς «ἀροδοῦς» σμίλεισε μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ ὑπόγειοῦ του μερικὸς στίχους καὶ ἤλιθε νὰ μᾶς τοὺς ὑπαγορεύσει :

Στὸν Λαπαθιώτη τὴ μικρὴ ὠδή μου αὐτὴ τὴ θλιβερῆ.

Σύννεφο μαυρὸ ὀλόμαυρο
πουλιῶν πετᾶ, σιμῶνει·
στὸ δέντρο ἓνα γλυκόλαλο
ἀηδὸν τραγουδεῖ.

Σιωπᾶ στὴν βάρβαρη, ἄγρια,
κραυγὴ τους, ἄχ!, κερῶνει,
τρέμει τὸ δόλιο σύγκορμο,
πέφτει νεκρὸ στὴ γῆ.

Ἡλιόχρυσο τοῦ Φλεβαιοῦ
τὸ γέλοο ἔχει ἀνθίσει,
τραγοῦδα ἀκουστικῆκανε
ἀπ' τὰ μικρὰ πουλιὰ
καὶ μόνο δὲν ἀκουστικῆ
νὰ ξανατραγουδήσει
τ' ἀηδὸνι μετὴν ὁμορφῆ
κι' ὀλόγλυκια λαλιὰ.

Μὲ συγκίνηση μεγάλη μᾶς μίλησε ἔπειτα γιὰ κείνους ποὺ τὸν νοιάστηκαν τὸν πρῶτο Δεκέμβρη καὶ τοῦ ἔδωκαν ἓνα σοβαρὸ κάπως βοήθημα. Θυμήθηκε τότε καὶ μᾶς ἀπήγγελε τοὺς στίχους αὐτοῦ, ποὺ εἶχε κάνει γιὰ ὄσους ἔλαβαν μέρος στὸν ἔρανο :

Κ' εἶχαν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς
τὸ φῶς χρυσαυτικρῦσει,
κ' εἶχαν μὲ πόνο καὶ καῦμό
γιὰ τὴ ζωὴ δακρῦσει,
σὰν εἶδαν κόπους χρόνων
πῶς παραγνωριστῆκαν,
ὡς τὰ ποὺ χέρια εὐγενικὰ
στὸν ναυαγὸ ἀπλωθῆκαν.

Χρυσὴ κ' ἡ μέρα τοῦ Καλοῦ
εἶχε πιά ξημερώσει,
στιγμὲς γλυκοχαμῶγες
σὰν μ' εἶχανε σιμῶσει.
Κ' εἶχεν σ' ἀγάπη τὸ Καλὸ
ὄλα τὰ ξεπεράσει
σ' εὐχὴ εὐχαριστίας μ' αὐτό.
Κ' εἶχε ἡ ψυχὴ ἀγιάσει...

Βουρκωμένος ἔπειτα ἄρχισε νὰ μᾶς μιλά γιὰ τὴν ἀπελπισία, ποὺ τὸν κυρίεψε κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ μᾶς ἀνέφερε ὅτι τὸν χεϊμῶνα τῆς μεγάλης πείνας, μὴ μπορώντας νὰ ἐκφράσει διαφορετικὰ τὸ παράπονο γιὰ τὴν κατάντια του, πῆρε καταγανακτισμένος ὀλόκληρη συλλογὴ ἀ δημοσίων τραγουδιῶν του καὶ τὴν ἔριξε μέσα στὴν φωτιά! Τὸ μετάνοιμα ἦρθε πολὺ γρήγορα, γιὰ τὴ ζωὴ χωρὶς τραγοῦδι δὲν ἔχει κανένα νόημα γιὰ τὸν Βεῖνόγλου. Ἦταν ὅμως πιά πολὺ ἄργα...

Ἐνα συναίσθημα σὰν αὐτὸ ποὺ νοιώθουν οἱ ἔνοχοι ὅταν ξεσκεπάζεται μπροστὰ τους τὸ ἔγκλημά των, ἔσφιξε τότε τὴν καρδιά μας στὸ ἄκουσμα τῆς πληροφορίας αὐτῆς ἀπὸ τὸν γέρο, τὸν ὁποῖο ἡ πόλη μας κατάντησε τολμηρῆ ἐξπροεσιονιστικῆ εἰκόνα τραγικῆς ἀθλιότητος.

Τὴν ἐπόμενη μέρα ἐπισκεφθήκαμε τὸν «σκουπιδοῦ τῶν ὀνείρων» στὸ φτωχικὸ σπιτάκι του καὶ τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς δείξει τὰ ποιήματα, ποὺ τοῦ εἶχαν μείνει. Μὲ τὴν βοήθεια τῆς κόρης του μᾶς ἔφερε τότε ἓνα μεγάλο δέμα ἐντύπων μὲ ποιητικὲς του συνεργασίες καὶ δυὸ τεύχη μὲ ποιήματά του χειρογραμμένα. Δείχνοντας τὴν ἐμπιστοσύνη ποὺ μᾶς ἔχει, μᾶς εἶπε ὅτι μπορούμε νὰ τὰ ἀ-

ρουμε, γιὰ τὸ δὲν ἔχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι θὰ τὰ χρησιμοποιοῦσαμε ὅπως πρέπει.

Νομίζουμε ὑποχρέωση νὰ θέσουμε ὑπ' ὄψη τοῦ Μυτιληναῖοῦ Κοινοῦ τὸν κίνδυνο, ποὺ διατρέχει ἓνας θησαυρὸς τῆς Τέχνης, τὸν ὁποῖο χαρακτηρίζει πλούσιο καὶ πηγαῖο αἰσθημα, κλασικὴ ἐκφραστικότητα καὶ εὐκρίνεια ψυχῆς.

Τὰ τραγοῦδια τοῦ Βεῖνόγλου ποὺ ἀποδίδουν τόσο ὁμορφὰ τὰ ἀγνὰ αἰσθήματα τῶν παλιῶν Μυτιληνῶν, θὰ μπορούσαν μὲ λίγη καλὴ θέληση νὰ γίνουν κτῆμα ὄλων μας καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν καὶ στὸν ποιητὴ τὰ μέσα τῆς ἀντιμετώπισης τῶν ἀναγκῶν τῆς πιά τραγικῆς περιόδου τῆς πολυκύμαντης ζωῆς του.

Ἄν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἔκδοση τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀσημάκη Βεῖνόγλου, τὸ Κοινὸ μας θὰ ἐβεβαιώετο ὅτι ἡ ξεδιάντροπη ἀδιαφορία μας γι' αὐτὸν δὲ στάθηκε ἱκανὴ νὰ τὸν καταστήσει «talent mort».

Κατ' ἀνάγκη ἀποβλέποντας τώρα μόνο στὴ συγκέντρωση καὶ κατάταξη τῶν ποιημάτων του, παρακαλοῦμε ὄλους ἐκείνους ποὺ ἔλαχε νᾶχουν ἔντυπα μὲ δημοσιευμένα τραγοῦδια τοῦ Βεῖνόγλου, νὰ τὰ θέσουν ὑπ' ὄψη τοῦ κ. Μίλη Παρασκευαῖδη, στὸν ὁποῖο ὁ ποιητὴς παραδίδοντας τὴν ποιητικὴ του ἐργασία, ἔκανε γνωστὸ πῶς δὲν μπόρεσε νὰ διατηρήσει ὅλες τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ ποὺ δημοσίευσαν στίχους του.

Ἐκεῖνο πάντως ποὺ πρέπει νὰ τονίσουμε εἶνε πῶς τὰ τραγοῦδια ποὺ κρατοῦμε τώρα στὰ χέρια μας εἶνε ὑπεραρκετὰ γιὰ τὴν ἔκδοση μιᾶς συλλογῆς ποὺ θ' ἀποτελεῖ ἕνα ἀληθινὴ προσφορὰ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα καὶ ἰδιαίτερα στὰ Λεσβιακὰ.

Ἦρξουμε τὴν ἰδέα γιὰ κείνους ποὺ μαζί μὲ τὴν εὐγενικὰ θέληση θᾶχουν καὶ τὰ μέσα νὰ τὴν κάνουν πραγματικότητα, δηλώνοντας πῶς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση τὸ περιοδικὸ μας θὰ ἦταν πρόθυμο νὰ ἀναλάβει τὴν σχετικὴ πρωτοβουλία καὶ τὴν φροντίδα τῆς ἔκδοσης.

“Ο ΒΑΣΙΛΗΣ Ο ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ,,

Κριτικό σημείωμα για τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ κ. Μυριβήλη

“Ο «Βασίλης ὁ Ἀρβανίτης» εἶναι μιὰ νοβέλλα ἀπὸ 113 σελίδες. Στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρβανίτη ὁ Μυριβήλης παρουσιάζει ἕναν τύπο παλληκαριοῦ ποὺ ἔδρασε στὸ νησί μας, ὅταν ὁ συγγραφέας ἦταν μικρός. Εἶναι ἀπὸ τίς δυνατὲς θύμησές του αὐτὸς «ὁ τροπαιοφόρος ξανθὸς παλληκάρου» ποὺ ἔζησε στὸ μαγικὸ κόσμο τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καὶ ποὺ παρουσιάζει γιὰ τὸ συγγραφέα ἕνα δύσκολο ψυχολογικὸ πρόβλημα ἢ ὑπαρξή του, ἢ γεμίτη ἀντιφάσεις, γιατί τὰ βίωσε στὴ ζωὴ μὲ τὸ κακὸ καὶ μὲ τὸ καλὸ, μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ τὸ Θεό. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς εἰσαγωγῆς, ποὺ εἶναι ὡραῖα γραμμένη καὶ συγκινεῖ. Τὸ δύσκολο ὅμως ψυχολογικὸ πρόβλημα ξεκαθαρίζεται στὶς κατοπινὲς σελίδες πολὺ καλά καὶ οἱ πράξεις καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἀρβανίτη μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ συλλάβουμε στὸ βάθος τὸ χαρακτῆρα του.

Ἡ παλληκαριὰ τοῦ Βασίλη τοῦ Ἀρβανίτη εἶναι μιὰ τυφλή, ἐνστικτώδεια φυσικὴ δύναμη, ποὺ θέλει νὰ κυριαρχήσει στὸν κόσμον ἀψηφώντας ὅλα τὰ ἐμπόδια. Εἶναι μιὰ δύναμη ποὺ ἔχει σημασία στὸ ζωικὸ βίσιον, ὄχι ὅμως καὶ μέσα στὴν ἀνθρώπινη ὁμάδα, τὴν ὁργανωμένη σὲ κοινωνία. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ ξεπέφτει πολὺ ἠθικῶς, γιατί καὶ πολλοὶ ἄλλοι, χωρὶς νὰ εἶναι παλληκάρια, ἐπικρατοῦν συντρίβοντας κάθε ἀδύνατον πλάσμα στὸ διάβα τους. Ἡ σημερινὴ κατάσταση τὸ φωνάζει.

Ἡ πρώτη παλληκαριὰ του φαίνεται, ὅταν παιδι ἀκόμα σκοτώνει τὸ τεράστιο φίδι στὰ κεραμίδια τοῦ σπιτιοῦ, πράξη ποὺ δίνει ἀφορμὴ νὰ τὸν φαντασθεῖ ὁ συγγραφέας σὰν Ἀη Γιώργη. Ἐπειτα τὰ κατορθώματά του εἶναι πράξεις ἐπιβολῆς ἢ ἐκδίκησης, γιατί θίγεται ὁ ἑγωῖσμός του. Ἀδιάζει τὸ πιστόλι του ἐνάντια στὸν πατέρα του ὅταν δούλευε μαζί του, γιατί τὸν πρόσβαλε προστάξέ σέ κορίτσι. Σκοτώνει ἕναν Τοῦρκο, φονιά ἐνδὸς ἄλλου παλληκαριοῦ, τοῦ Ζαχαριά, ὅχι ἀπὸ ἐκδίκηση γιὰ τὸ θάνατο ἐνδὸς ἡρώα, παρὰ γιατί ὁ Τοῦρ-

κος βιάσθηκε καὶ ἔκανε θῦμα, ποὺ ἀνῆκε στὸν Ἀρβανίτη. Ὁ Ζαχαριάς μιὰ μέρα τὸν εἶχε προσβάλει στὸν καφενέ. Ὑστερα πολεμάει στὸ Μακεδονικὸ ἀγῶνα καὶ διακρίνεται, ἀλλὰ μὲ τὴν ἴδια εὐκολία περνᾷ στὴν ὑπηρεσία τῶν Νεοτούρκων στὴν Πόλη. Γυρίζοντας πίσω φέρνει δυὸ παράσημα. Ἐνα ἑλληνικὸ καὶ ἕνα τούρκικο, ποὺ τὰ φοροῦν οἱ ἑρωμένες του, κόρες τῆς ἑρωμένης τοῦ Ζαχαριά, στὸ πανηγύρι τῆς Καρῆνης, ὅπου πάλι ὁ Ἀρβανίτης διακρίνεται στὸ πῆδημα, θέλοντας νὰ διαμαρτυρηθεῖ γιὰ τὰ λόγια τοῦ πατέρα του.

Μὲ τὴν ἴδια εὐκολία περνᾷ ἀπ' τοὺς κουλιτζῆδες στοὺς κοντραπατζῆδες καὶ ξέρει περίφημα νὰ τὰ καταφέρει μὲ τὴν τούρκικη ἀστυνομία. Εἶναι ὁ ἀνθρώπος ποὺ χρησιμοποιοεῖ ὄχι μονάχα τὴν παλληκαριὰ του, παρὰ καὶ τὸ χρυσάφι. Δολώνει τὸν ζαμπίτη μὲ χρυσὲς λίρες καὶ ὅταν χορεύει τὶς κολνᾶ στὸ κούτελο τοῦ βιολιτζῆ.

Μιὰ μονάχα εἶναι ἡ ἐξαιρετικὴ πράξη. Ὅταν ὑπερασπίζει τὸν ὄρφανὸ Ζαφείρη ἀπὸ τὶς τυραννίες τοῦ ἀφεντικοῦ του Γιούταφου, ποὺ ἦταν χιρσάτης παραλῆς καὶ χεροδύναμος. Μὰ καὶ αὐτὴ ἡ πράξη φαίνεται δίχως συνέχεια. Εἶνε στὸ βάθος καὶ αὐτὴ μιὰ πράξη ἐπιβολῆς στὸν θεωρούμενον δυνατό. Μὲ τὶς πράξεις του αὐτὲς δὲ μπορεῖ νὰ συγκινήσει τὸ λαὸ, ἀδιάφορο ἂν μερικὲς φορές ὁ Μυριβήλης παρουσιάζει εἰκόνας λαϊκοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ λαὸς ἀγαπᾷ ἐκεῖνον ποὺ εἶναι παλληκάρι καὶ ἀγωνίζεται γιὰ κάποιο σκοπὸ κοινωνικό. Στὸ τέλος τὰ βάζει καὶ μὲ τὸ Θεό. Σταματᾷ καὶ διώχνει τὴ λιτανεῖα τοῦ Ἐπιταφίου, γιὰ νὰ ἐπικρατήσει ἀκόμα μιὰ φορά. «Ὅτὲ ὁ Θεὸς δὲν θὰ περάσει, ἐγὼ προστάζω». Καὶ ὅταν ἔρχεται ἡ τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεὸ τῶν χριστιανῶν καὶ ὁ παπὰς προσπαθεῖ νὰ τὸν φέρει στὸν ἴσιο

ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΒΙΒΛΙΟ
ἀναδημοσιεύουμε κριτικὴ τοῦ κ. Ἀλκη Θρύλου σὲ ἄλλη σελίδα.

δόμο, χτυπιέται μὲ τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ δείξει τὴν ἀνεξαρτησία του. Εἶναι ἡ ἐκδήλωση ζωῶδικης φυσικῆς δύναμης. Καὶ γι' αὐτὸ ταιριάζουν στὸ θάνατό του βιολιά, κραιπάλη, χοροὶ πᾶνω στὸ μνημα.

Τὸ χτύπημα τῶν ποδιῶν, τὰ διάφορα γατροσοφία, ὁ θάνατος, τὰ νεκρώσιμα τραγούδια ἀπὸ τίς δεῖ ἀδελφές ἑρωμένες του θυμίζουν «θάνατο παλληκαριῶν» τοῦ Παλαμά. Ἀλλὰ τί διαφορά! Ὁ Μῆτρος ὁ Ρουμελιώτης τοῦ Παλαμά εἶναι πλασμένος μέσα σὲ αἰσθητικὴ ἀτμόσφαιρα. Εἶνε ἡ αἰσθητικὴ ἀποψη τῆς παλληκαριᾶς Ἡ ἀνθιση τῆς ζωῆς, τὸ λουλούδι, ποὺ κλείνει μέσα του δύναμη καὶ ὁμορφιά. Καὶ ὅπου ξεχειλίζει δύναμη καὶ ὁμορφιά, προκαλοῦν τὸ θαυμασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Στεκόμαστε νὰ χαροῦμε τὴ λεβεντιά, τὴν ὁμορφιά, αὐτὴν τὴν ἐκδήλωση, ὅπου ἡ φύση ξεπερνᾷ τὸν ἑαυτό της. Καὶ τὸ παλληκάρι τοῦ Παλαμά ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐγωῖστικὴ ἄς ποῦμε παλληκαριὰ, ποὺ δὲν ἔχει πᾶρα ἀκόμα ἠθικὴ ἀξία. Μὰ ὁ Παλαμάς δὲν τὸν παρουσιάζει στὴ δράση του. Τὸν παρουσιάζει νὰ ἀγωνίζεται ἐνάντια στὸ χάρο, αὐτὴν τὴν θετικὴ δημιουργία τῆς ζωῆς ἐνάντια στὴν ἀρνητικὴ δύναμη. Καὶ γι' αὐτὸ τὸν λυπάται ὁ λαὸς, γι' αὐτὸ τὸν λυπούμαστε ἐμεῖς. Μόνο ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ τὸν βλέπουμε. Οἱ χωριανοὶ του τὸν παραστέκονται καὶ τὸν νοιάζονται στὸν ἀγῶνα του καὶ τρέχουν μὲ δάκρυα νὰ τὸν δοῦν ὅταν χαροπαλεύει ἐκεῖνο τὸ ἀνοιξιᾶτικο πρωτὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Τὸ παλληκάρι τοῦ Μυριβήλη εἶναι μιὰ τυφλὴ καὶ ἀνισόροπη φυσικὴ δύναμη, ποὺ δὲν συγκινεῖ, παρὰ φοβίζει, γιατί τὴν βλέπουμε νὰ ἐπικρατεῖ. Τὴν θαυμάζουμε ὡς ἕνα σημεῖο, ἔπειτα ἀδιαφοροῦμε. Οἱ προσπάθειες τοῦ συγγραφέα νὰ δώσει αἰσθητικὴ σημασία στὴ μορφὴ τοῦ Βασίλη Ἀρβανίτη (σελίδες 59 καὶ 97) φαίνονται σὰν ἀκατάλυτες ἀντιφάσεις ὕστερα ἀπὸ ὅσα διαβάσαμε πρὶν. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀνάλυση

που κυκλοφόρησαν τις μέρες αυτές μεταφρασμένα από τον Άντωνα Πρωτοπάτη σε πολύ επιμελημένη έκδοση :

ΤΗΣ ΜΕΡΑΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Στ' άρρωστο φως όπου τή λούζει,
Χωρίς αίτια, χυδαία, όμη,
Χοροπηδά ή Ζωή και σιζει.
Γι' αυτό μόλις έρθει ή στιγμή

Που ή νύχτα ήδονική προβαίνει,
Κι όλα, πείνας καημό ή ντροπής,
Όλα τά σβύνει, όλα τά γυαίνει,
«Καλώς την!» λέγει ό Ποιητής.

«Τό πνεύμα μου, τά κόκκαλά μου
Νά ξεκουράσω πιά ποθώ
Μεστή μιούρα όνειρα ή καρδιά μου,

Κι ανάσκελα θά ξεπλωθώ
Μές στά βελούδινά σας χάρια,
Γλυκά, δροσιστικά σοτάδια !»

CHARLES BAUDELAIRE

που κάνουμε παραπάνω, βγαίνει το συμπέρασμα, πώς ό τύπος του βιβλίου είναι κοινός παλληκαράς, χωρίς ήθικό περιεχόμενο, από κείνους που γνώρισε καλά ή κοινωνία. Που διαθέτοντας μιá σωματική δύναμη συντρέβουν στο δρόμο τους κάθε τι, που τους έμποδιζει, κακό ή καλό, ήθικό ή ανήθικο. Που περνούν εύκολα από τό ένα στρατόπεδο στο άλλο. Που τά καταφέρνουν χρησιμοποιώντας ακόμα και τό κοινό μέσο διαφθοράς, τό χοήμα. Ό Βασίλης ό Άρβανίτης έχει πλουτήσει από τά κοντραπάια και πετ' τίς χρυσές λίρες στά βιολιά. Τέτοιος δέ μπορούσε νάταν στην εξέλιξή του ό Άη Γιώργης, που σκότωσε τό δούκοντα.

Αυτόν τον τύπο θέλει να τον σκεπάσει στην εισαγωγή ό Μυριβήλης και να του δώσει φιλοσοφική σημασία. Πώς είναι ακατάληπτος από τους ανθρώπους και κατανοείται μονάχα από τό Θεό. Κάνει μάλιστα μιá παραβολή του παλληκαριού με τη νερομάνα που τρέχει στη μοναξιά σαν τεράστια φυσική δύναμη, για να τη χαρεί ή παρουσία του Θεού. Μά ή παραβολή δέν ταιριάζει. Γιατί τον άνθρωπο που δέν ζει στη μοναξιά, θά τον καταλάβει και θά τον κρίνει ή κοινωνία. Έπειτα ό Θεός «που σπαρταρούσε μέσα του» δέ

Η ΦΥΓΗ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Είνε αρχή της αίσθητικής ότι δέν μπορεί τό ώραίο να νοηθεί πέρα απ' την αλήθεια, ή όποία παύει να υπάρχει έξω απ' την πραγματικότητα. Κάθε άνθρωπος άποτελει με τό γύρω του κόσμο ένα ζωντανό κομμάτι από την πραγματικότητα, που είναι τό υλικό σώμα, όπου καθέννας μας άνήκει κατά τρόπο τελείως φυσικό. Ό κόσμος των ιδεών είναι μιá άπλη μεταφορά από τό υλικό στο ψυχικό πεδίο. Ό υλικός κόσμος βρίσκεται σε μιá αδιάκοπη έξελικτική μετατροπή, που παρασύρει, κατανάγκη, και τον άνθρωπο όχι όμως κατά τρόπο παθητικό σαν ύλη άδρανή. Ό άνθρωπος άντιδρά—με τη φυσική σημασία του όρου—και κατευθύνει με τίς ύπεροχές του ενάμεις του την έξελικτική δημιουργία του κόσμου.

Είνε βέβα α δυνατό ό άνθρωπος—και περισσότερο ό όνειροπόλος νέος—να αισθάνεται, κάποτε, τον έαυτό του στενοχωρημένο μέσα στην πραγματικότητα αυτή και να θέλει να την άποφύγει. Μά ός μη ξεχνά ποτέ πώς ή πραγματικότητα προσδιορίζεται από τον άνθρωπο, δη-

μορεί να πάρει άλλην έννοια, παρά πώς είναι αυτή ή ασύνειδη φυσική δύναμη που τον σπρώχνει σε κάθε είδους πράξη. Στο τέλος όμως ό Θεός αυτός παίρνει χριστιανική σημασία και τιμωρεί τον παριστρατημένο κατά τη νύχτα της λιτανείας. Πώς γίνεται αυτό; Άν έπρόκειτο για τη σύγκρουση δυό μονάχα δυνάμειων (της δύναμης της παλληκαριάς - της δύναμης της θεϊκής), δέ θάταν άντιφατικό. Μά ό Θεός άντιπροσωπεύεται από τους χριστιανούς στη λιτανεία και ό Βασίλης είναι άνέναντί των άμαρτωλός (σελ. 104). Αυτή ή άντίφαση γεννήθηκε από την προσπάθεια του Μυριβήλη, να κάνει συμβιβασμό και έτσι καταδίκασε τό θεό της εισαγωγής, που θά έμενε μιá πανθειστική φιλοσοφική σύλληψη.

Α. Γ.

λαδή από τον ίδιο τον έαυτό μας, γιατί όλοι μας συμμετέχουμε—άκόμα και με την παθητική άδράνειά μας—στη ζύμωσή της. Έτσι ένα σωρό προβλήματα θά ξεπροβάλουν άμέσως αυτόματα και θά ζητήσουν επίμονα τη λύση τους από μας, όταν ζοθμε μέσα στην πραγματικότητα. Η έρευνά τους είναι ή αναζήτηση της αλήθειας και ή τέχνη παίρνει ζωή και μορφή μέσα στην έρευνα αυτή, πάνω στη δημιουργική ανθρώπινη προσπάθεια, πάνω στη δράση

«Στην αρχή είναι ή δράση» είπε ό Γκαίτε.

Τό περιοδικό τουτό είναι το δημιουργήμα νέων. Όλοι, μικροί μεγάλοι, βλέπουν από τά πράγματα, την αναγκαιότητά του. Μέσα σ' αυτό πρέπει να καθρεφτίζεται ή ζωή της νεολαίας μας. Και τη ζωή την έννοούμε με τό περιεχόμενο που όρισамε παραπάνω. Η φυγή από την πραγματικότητα είναι ό άνθετος δρόμος, ό χειρότερος για τους νέους

Για τό συμφέρο όλων μας πρέπει να τό ποθμε καθαρά. Φυγή από την πραγματικότητα θά πει, πρώτα πρώτα, όκνιά, δειλία. Τ' όνειροπόλημα, βέβαια, βρίσκεται μέσα στην ανθρώπινη φύση και ή φαντασία είναι μιá ψυχική λειτουργία με τους νόμους της. Μά τό περιεχόμενο, την ύλη, την ουσία κάθε έργου τέχνης θά τη δώσει ή πραγματικότητα. Η φαντασία παίζει μόνο πλαστικό ρόλο.

Ξαίρουμε πολύ κιά πώς τά έργα αυτών που βρίσκουν πιό βολική τη φυγή άρέσουν στους νέους και ότι σοβαρά περιοδικά της Άθήνας δημοσιεύουν με αξιώσεις πολλά τέτοια. Μέσα στις δημοσιευμένες άκόμα συνεργασίες του περιοδικού μας υπάρχουν και άρκετά κομμάτια που χαρακτηρίζει ή φυγή από την πραγματικότητα. Τό ταλέντο, εύτυχώς, δέ λείπει από πουθενά, μά μόνο του δέν άρκει για να δημιουργηθεί έργο τέχνης, γιατί

(Η συνέχεια στη 15η σελίδα)

Λ Α Π Α Θ Ι Ω Τ Η Σ

Σχέδιο μελέτης του κ. ΠΑΝΑΓΗ ΛΕΩΒΙΩΤΗ

Ήμουν ακόμη παιδί όταν άκουσα, για πρώτη φορά, από πρόσωπο γνωστό μου κι' αγαπημένο «Τό παληό μας τὸ τραγούδι». Θάταν κίτρινο βράδι φθινοπώρου. Ἡ φωνή πού ἀπάγγελε, ἦταν γλυκά θλιμμένη, συγκινημένη, τὸ μάτι ἦταν θολό, νοσταλγικό. Θυμᾶμαι ἀκόμη, πὸς καὶ μένα ἢ μικροῦλα ψυχῆ, εἶχε γλυκά—γλυκά γυρίζει πρὸς κἀτι παλιὸ καὶ περασμένο, συγκεχρημένο κἀτι πού εἶχε φύγει καὶ πιά δὲν ἦταν νὰ ξαναφανεῖ, κἀτι πού με πονοῦσε, τόνωσθη, μὰ πού στὸ βίθος ἤξερα πὸς δὲν ἦταν τίποτα, κἀτι τὸ ἀνοήταρτο. Τόση ἦταν ἡ ὑποβολή! Κι' ἔπειτα τὸ τέλος τοῦ τραγουδιοῦ :

Ποῦ δυνάμωσα το βῆμα
μέσ' στὸ βρῖδι τὸ πικρὸ
—μὲ χαμηλωμένα μάτια
σάν ν' ἀπάντησα νεκρό...

Κἀτι βαρὺ πλημύρισε τὴν καρδιά. Κἀτι σάν κιάς, σάν θάνατος, κἀτι πικρὸ γέμισε τὸ δωμάτιο. Κοίταξα ἀπὸ τὸ κλειστὸ τζάμι βαθειὰ τὴ θάλασσα. Ἦταν πολλὴ ἡ σιωπὴ πού ἔφευγε μὲ τὸ βράδι...

Ζήτησα ποιήματα τοῦ Λαπαθιώτη. Ἀκόμη δὲν εἶχαν ἐκδοθεῖ. Τὸ ἔργο του ἦταν σκοπιμένο σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Πὸς νὰ τὰ βρεῖς ὅλα; Διάβαξα, σκόρπια, ὅ,τι ἔβρισκα. Διηγήματα, νουβέλλες, αἰσθητικοκριτικὲς μελέτες, ποιήματα, προπάντων ποιήματα. Μὲ γοήτευε πάντα ἡ τρυφερότητα τοῦ στίχου του κι' ἡ μουσικότητά του. Μελωδικός, μελαγχολικός κι' ἀπαισιόδοξος, παραχτικὸς πολλὰς φορές, ρομαντικός, συγκρατημένορωμαντικός χωρὶς ὑπερβολές, λυρικότατος, μὲ δυνάμη ὑποβολῆς τὸ τη πού νόμιζες πὸς εἶσαι τὸ κέντρο τῶν ἐμπνεύσεων του καὶ τῶν κόσμων του. Σὲ πολλοὺς του στίχους μου ἔκανε ἐντύπωση ἡ εὐγένεια του, μιὰ εὐγένεια λεπτοῦ ἀνθρώπου, καὶ μιὰ εὐαισθησία, ὑπερευαισθησία.

Ἀργότερα βγήκαν «Τὰ ποιήματα» (1939), τὸ πρῶτο καὶ τελευταῖο, τὸ μοναδικὸ του βιβλίο. Φροντισμένη, καλοτυπομένη ἔκδοση μεγάλου σχήματος. Μὰ ὅλα ἐκεῖ μέσα τὰ διαπερνάει βαθειὰ πνοὴ μελαγχολίας, μέσα σ' ὅλα μαντεύεις κἀτι τὸ δλότελα κι' ἀγύριστα χαμένο, ὅλα θυμίζουν θάνατο.

Εἶχα ἀκούσει πολλὰ παραμύθια γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ φυσικὰ δὲν τὰ πίστεψα. Μὰ κάπου ἔτυχε νὰ διαβάσω μιὰ δική του σελίδα ὅπου μιλοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτό του. «Παλαιότερα χρόνια, ὅταν, ἀκόμα, ἤμουν πολὺ νέος κι' εἶχα διάθεση γιὰ περιπέτειες, εἶχα ἐγκαινιάσει ἕνα σύστημα ζωῆς φυσικώτατο καὶ συναισθησάτο τότε γιὰ μένα...» καὶ ἄλλα πολλά. Τότε ὅλα αὐτὰ ἀνακατάθηκα μεσα μου, ἔγιναν κἀτι πού πίστευα καὶ δὲν πίστευα, κἀτι βαθὺ καὶ μουντό. Φανταζόμουν μόνο τὸν ἄνθρωπο, τὸ πρόσωπο. Ἔλεγα πὸς θάταν ὡραῖος, πολὺ ὡραῖος. Μὰ ἦταν ὅλα συγκεχρημένα, ἀόριστα. Οἱ

γραμμές, τὰ χαρακτηριστικὰ του, δὲν μπορούσαν νὰ μοῦ δώσουν μιὰ μορφή ἀδρή, ζωντανή. Ἦταν κἀτι σαν ἀερίκο, ἀραχνένιο, φευγαλέο. Ἀκόμη φανταζόμουν πὸς θάπαιζε πιάνο, μιὰ παρὰξενη κι' ἀλλόκοτη μουσική. Ἰδίως τίς ὥρες

... τῶν ἡμερῶν ἀποσταμένων δει-
[λινῶν
στὰ μακρυνὰ τῶν οὐρανῶν ἀνώ-
[φελα πεσμένων...

Κι' ὅταν βουβὴ καὶ σκοτεινὴ θὰ κατέβαινε ἡ νύκτα τότε πικρὸς θὰ σηκωνόταν καὶ θάββαινε στοὺς δρόμους ζητώντας, νὰ βρεῖ τὸ νόημα τῆς ζωῆς του, τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλοίμονο! Στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, στὸν γύρω μας κόσμο, δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ἕνας κόκκος καλωσύνης οὐδὲ μι' ἄλλη πού νὰ ποιεῖ καὶ νὰ νοιάζεται ἀληθινὰ τὸν πλησίον, τίς ἄλλες ψυχές; «Εἶχε πλανηθεῖ χρόνια καὶ χρόνια μέσα σ' ὅλες τίς ἀπιθανότητες καὶ μέσα σ' ὅλες τίς παραφροσύνες, εἶχε ζήσει μ' ὅλες τίς ζωές κι' ὅλες τίς χίμαιρες κι' εἶχε γνωρίσει τὴ ζωὴ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὲν βρῆκε πούθεν τὴν καλωσύνη παρὶ μόνο μέσα στὴν ἀρρωστη καὶ θνητὴ καρδιά του», γράφει ὁ ἴδιος. Κι' ἄλλου: «Ἐκεῖνο πού μοῦ δίνει πραγματικὴν ἀπόγνωση σάν ἀνθρώπου σκεπτομένου κι' εὐαισθήτου εἶναι ἡ τερατώδης ὑποψία τῆς ἀπουσίας κάθε ἔχουσι Πνεύματος, Λογικῆς, Προθέσεως, Στοιχείου, Καλωσύνης ἢ Δικαιοσύνης μέσ' στὴν Οὐσία, τὴ Σύνθεση καὶ τὴν μηχανικὴ θαρρεῖς πορεία τῆς ἀσάφους καὶ κτηνώδους Δημιουργίας».

Καὶ φορτωνόταν ἡ καλὴ καρδιά πίκρα καὶ ἀπόγνωση καὶ φορτωνόταν ἀπελπισία, τόσο, πού βίασινε, βάραινε κι' ἀπ' ἔξεντο ὅταν ἀτ' ὅλα τὰ γύρω. Ἐξ ἄλλου, ἐσχόταν σιγῆς, πού ἀμφέβαλλε γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀμφέβαλλε γιὰ τὰ πάντα. Πὸς ἦταν δυνατόν νὰ ὑπάρχει ἕνας ἄνθρωπος σάν αὐτὸν μέσα στὴ σημερινὴ πραγματικότητά; Στὶς νυχτερινές του περιπλανήσεις, σκέπτεται πολὺ κι' αὐτὸ τὸν κάνει νὰ ὑποφέρει. «Ἡ Σκέψη μὲ δολοφονεῖ» γράφει κάπου ὅμως δὲν μπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἀποφύγει. Ἀπὸ τὴν μιὰ νοιώθει βαθύτατη ἔσωτερικὴ ἀνάγκη νὰ πιστεῖ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως στέκεται πάντα ἡ σκέψη. Σκέπτεται, σκέπτεται γιὰ νὰ κατατοπισθεῖ, ὅμως ἔτσι ὅλο καὶ περισσότερο σκοτάδι ἀπλώνεται, ὅλα ἐκ βάθρων κρημνίζονται καὶ πάνω τους τεράστια ὑψώνεται ἡ ἀμφιβολία. Αὐτὸς ποιεῖ κι' ὑποφέρει μὲ τὰ πιὸ ἀσήμαντα πράγματα, ἡ ψυχὴ του εἶναι καλὴ κι' ἀγαπᾷ, πεθαίνεται γιὰ ὅλα τὰ γύρω του, γιὰ τὰ ζῶα, γιὰ τὰ πουλάκια, γιὰ τὰ φτωχὰ κοριτσάκια, γιὰ τὸ κρῦο φεγγάρι, γιὰ τὸ ἔρημο καλάμι, ὅμως ἄλλος ποῖός, ποῖός τὰ νοιάζεται αὐτὰ; Σιγὰ-σιγὰ πάει νὰ πιστέψει πὸς αὐτὸς δὲν ὑπάρχει, κι' ἂν ὑπάρχει, πὸς ζεῖ

ἔξω τόπου καὶ χρόνου, πὸς εἶναι «φυτὸ ξένου τόπου παραπονεμένο». «Ὅλα σιγὰ-σιγὰ τοῦ γίνονται φανερά, τοῦ γίνονται ξένα. Κι' ἔτσι, ὅλοένα κλείνεται στὸν ἑαυτό του, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κόσμο, καταλαβαίνει πὸς δὲν τοῦ ἀνήκει. Τὰ ὄνειρα, τὰ ἰδανικά, οἱ πίστεις πού τὸν εἶχαν θεορᾶνε τὰ στήθη ἔχουν τόσο ξεφτίσει κι' ἔχουν τόσο ξελεῖσει! Σ' ἕνα ποιήματό μου σπλαραγμὸ ψυχῆς γράφει :

—ἐμεῖς, ἐμεῖς τίς ζωῆς οἱ νικη-
[μένου
μὲ τὰ βαπλεμένα ἰδανικά...

Τὸ ξέρε. Θλίβεται. Πονεῖ. Εἶνε πολλὴ ἡ μοναξιά καὶ γύρω του καὶ μέσα του. Μιὰ νύκτα στὸ δρόμο, ἔχει τὴν αἰτῆση πὸς μοιάζει μ' ἕναν πού περιπατεῖ μ' ἕνα μαχαίρι στὴν καρδιά. Αὐτὸ τοῦ εἶναι πολὺ καὶ τὸν τ' ομιάζει, τὸν λυγίζει. Σ' αὐτὴ τὴ συμβολικὴ παράσταση πόσα ὄνειρα δὲν θὰ βλέπει πληγωμένα, πόσα ἰδανικά, ὅλα πληγῆς ἀνοιχτῆς πού πιά δὲν εἶναι νὰ γυαρευτοῦν, ἀπραγματοποιήτα! Καὶ τότε κραυγάζει: «Λυπήσου με Θεέ μου, στὸ δρόμο πού πήρα», «λυπήτου τὰ χρόνια πού πήγαν χαμένα», «λυπήσου με μέσ' στὴν ἀγανάκτησή μου, νὰ ζῶ δίχως λόγο καὶ δίχως σκοπὸ». Πόση ἀπελπισία, πόσος πόνος, νὰ ἀνακαλύψεις πὸς τὰ χρόνια σου πήγαν χαμένα, πὸς ζεῖς δίχως λόγο καὶ δίχως σκοπὸ! Νὰ ἀνακαλύψεις πὸς αὐτὴ ἡ ζωὴ, αὐτὴ ἡ γήινη, ἡ τωρινὴ, ἡ παρούσα δὲν ἔχει γιὰ σένα κανένα περιεχόμενο! Καὶ, λοιπόν, πὸς μπορεῖ νὰ ὑφίσταται μιὰ τέτοια ὑπαρξή; Μήπως τὸ παρελθόν, τὸ ὅ,τι πέρισε, εἶναι ἱκανὰ νὰ τὴν δικαιολογήσουν; Μήπως εἶναι ἱκανὰ νὰ σταθοῦν πηγές, ἀπ' ὅπου θὰ μτροῦσε νὰ ἀντλήσει ζωὴ ὡς τὸ τέρας; Μιὰ ἐλάχιστη ἀχιτιδοῦλα ἀναλάμπει μέσα στὸ σκοτάδι του. Ἰσως! Ἰσως! Μέσα στὴ ζωὴ, μέσα στὸ παρόν δὲν ὑπάρχει καμιά οὐσία κι' ἐκεῖνος δὲν ἀνήκει στὸ παρόν, μόνο γυρνώντας πρὸς τὰ πίσω μπορεῖ ἴσως νὰ ζήσει, ἔστω «ζητώντας ἐκεῖνο πού δὲν θὰ βρεθεῖ». Τὸ παρελθόν, τὰ περασμένα! Σιγὰ-σιγὰ αὐτὸ τοῦ γίνεται πεποιθήση. Ἀρχίζει νὰ τὸν γοητεύει. Νοιώθει πὸς μόνο τὰ περασμένα ὑπάρχουν γι' αὐτόν. Ναί! Κι' ἀρχίζει νὰ γυρνᾷ ἀνάμετό τους σάν ἀλήτης, ὅπως κι' αὐτὰ σάν ἀλήτες γυροῦν μέσ' στὸ μυαλό του, ἀρχίζει νὰ τὰ ζητᾷ, νὰ τὰ γυρεύει μ' ἐμμονή, μὲ πείσμα. Ἄλλωστε τὸ παρόν καὶ τὸ μέλλον δὲν τὰ νοεῖ παρὰ σ' ἕνα πού θὰ γίνει παρελθόν, πού θὰ γίνει ἀναμνήσις. Σ' ἕνα τοῦ ποιήμα («Πόθος») λαχταρεῖ πότε νὰ ρθεῖ τὸ χινόπωρο, τὰ ξερὰ φύλλα, πότε νὰ ρθεῖ μέσ' στὰ κλαριά ὁ θεῖος βοριάς καὶ τὸ χαλάει γιὰ ν' ἀναπολήσει τότε γλυκὰ «μέσ' στὰ μουγγὰ τὰ δειλινὰ, τὸ περασμένο καλοκαίρι». Εἶναι φανερὴ ἡ τραγικὴ ἀγωνία τῆς ψυχῆς νὰ ξεφύ-

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

άν και όφιερώνει πάλι μερικές στήλες για τόν Ναπ. Λαπαθιώτη, δέν επιδιώκει τήν έξαρση τής μορφής του ποιητή, που έγκυκατέλειψε τήν ζωή για τίς άθλιότητες της: 'Αποβλεπώντας στη γιήλια καλλιτεχνική πνοή του έργου του, θελήσαμε να τό θέσουμε ύπ' όψη των άναγνωσιών μας, χωρίς να επιδοκιμάζουμε όμως τίς ιδέες τής έμπνεύσης του. Σέ εποχή που ή κατάσταση μας έπιβάλλει τήν ρεαλιστική αντιμετώπιση τής κακομοιρίας του σουνόλου, ή νεολαία μας δέν μπορεί να θεωρεί για ύποδειγματική μορφή και έναν ποιητή, που έδημιούργησε τό έργο του «έν σκιά θανάτου».

γει τήν πραγματικότητα.

Όμως στό βάθος ούτε τά περασμένα δέν τόν παρηγορούν.

Η άναζήτηση του παρελθόντος είναι ένας άμεσος τρόπος έκμηδένισης τής ύπαρξής του. Τό ύψιστο είδε τό είχε βρει τό δρόμο. Τό παρελθόν. Πίσω από τό παρελθόν είναι θάνατος, πολλές θάνατος. 'Ο θάνατος! Να ή μόνη παρηγοριά. Να τί μπορεί να δώσει γαλήνη, άνάπαυη, λύτωση. Όλα τά εγκόσμια είναι φτώχιά κι' άσημαντά κι' άνόφελα. Μόνο τό θάνατος θά δώσει τήν αληθινή χαρά. Σιγά—σιγά αρχίζει να συνηθιστείται μέσα του ή ιδέα. Αρχίζει να τραγουδεί τό θάνατο, να τον κοιτάζει κατάματα. Παίρνει θάρρος από τά ίδια του τά λόγια, ένθουσιάζεται, όλα αυτά τόν γοητεύουν. Τόν λαχάρει τό θάνατο, τόν επικαλείται. Τόν βλέπει σάν άκρογάλι σάν άραξοβόλι που θ' άράξει πιά ή ψυχή του να ξεκουραστεί και δέν θαρρεί καμιά τύχη καμιά όλψη να τόν ταράξει. Όλα θά σβήσουν σέ βαθύτατο σκοτάδι, σέ μιάν άτέλειωτη νύχτα δίχως όνειρα και πικρές σκέψεις κι' έγνοιες. Θάνα κι' άπληροπατία, δίχως πόθους και πάθη άγίατρετα. Θάρθει, να τόν πάρει ό θάνατος, σ' ν πουλάκι φοβισμένο, σά φτερά του, να τόν πάρει σ' άλλον κόσμο. Σ' ένα του ποίημα όνειρεύεται τό βράδι που θά έχει πεθάνει. Θάνα ένα βαθύ κι' έξίστιο βράδι. Τό φως, μιάν όχχιά άνοιγιά, θά κατεβαίνει σέ κήπους όλο βίλασμα. Τά άνθη θά μεθούν από τάρωμά τους. Τέτοια δύση δέν έχουν όνειρευτεί οι γλυκύτεροι ζωγράφοι του κόσμου. Κι' όταν θ' άκούσει να φθάνει τό θάμπος τής νύχτας και θ' άπλωθει παντού τό φεγγαρίσιο φως, τότε, θά έχει πιά πεθάνει.

Νά τά πιστεύει άραγε όλα αυτά; Όπως! Στό βάθος όμως όλα είναι προτιμίες τραγικές να πείσει τή καρδιά και τό μυαλό πως ό θάνατος δέν είναι παρά ό,τι καλλίτερο μας επιφυλάσσει ή ζωή, να πείσει τόν έαυτό του να συντομώσει αυτή τή ζωή, να προφτάσει «αυτόν» τό θάνατο. Μέσα στη ζωή γι' αυτόν δέν υπάρχει τίποτα. Τό παν είναι χαμένο Λοιπόν; Τί όφελει να ζει; Μόνο στό θάνατο θά βρεθεί ή γαλήνη που είχε προτού να γεννηθεί. Γι' αυτό κάπου λέει με τόσο σθε-

νος, πως ή κάθε του έλπίδα είναι κρυμμένη πίσω άπ' τό τέμα.

Μά όλα μένουν προσπάθειες χωρίς άποτέλεσμα. Είναι αδύναμος, δέν έχει τό σθένος να φθάσει μόνος του εκεί που θέλει. Έρχονται άκόμη στιγμές που ή ιδέα ή έμμονη τόν κουράζει, του γίνεται έπιόλης βασανιστικός. Στό ποίημα («Στό κέντρο τό νυχτερινό»), γυρεύει τό κρασί, τό παίξιμο του βιολιού, τό ξέγνοιαστο γλέντι, τήν άγαπημένη, γιατί όταν λείφουν όλα αυτά, τότε,

μέσ' στης καρδιάς μου τό κενό μεγάλω σάν τόν ουρανό
θ' άκούτω, πάλι, τό βραχινό τραγουδι του θανάτου

Άόλη, τόν φοβάται τόν θάνατο. («Μιά νύχτα πόθου μαγική»). Τόν επικαλείται, τόν ζητεί, άναστενάζει βαθεία, και λέει στη ψυχή του σάν ευχή τότε θαρθεί ό θάνατος να τόν πάρει, να τόν λυτρώσει. Μά γυρίζει και κοιτάζει και τό φεγγάρι μίην τόν άκούσει και τόν πάρει..

Δέν έχει τή δύναμη να πεθάνει όπως δέν έχει τή δύναμη και να ζήσει

Ό νοūs του τρέχει σ' έναν άλλον ποιητή που αυτοκτόνησε. Στόν Καρυωτάκη. Τά αίτια που ώδήγησαν τόν ένα στο θάνατο δέν είναι τά ίδια που τραβούν τόν άλλον. Κι' ούτε πως είναι ίδια ή ψυχοσύνθεσή τους. Όμως είναι κάτι «ή γοητεία τής σκιάς του» πάνω του, τόν μαγεύει τόσο και τόν τραβά, ώστε τήν επικαλείται στις μικρές στιγμές του. Βαθύτατη έσωτερική άνάγκη. Αυτό τό είδωλο μέσα στις φαντασιώσεις του, ό άνθρωπος που μπόρεσε να αυτοκτονήσει, ό άνθρωπος που αυτοκτονεί, είναι τό μόνο που κυριάρχει. Σ' ένα του πεζό κομμάτι, με τήν άφιέρωση: «στη γοητεία τής σκιάς του Καρυωτάκη», γράφει: «Μιά κίνηση, μιάν κίνηση μονάχα, μιάν κίνηση τόσο μικρή, τόσο μικρή κι' άσημαντή κι' άπλη μέσ' στο μεγάλο σύμπαν που ζήτημα άν κανένας μας θά πρέπει να τό ονομάσει κίνηση τό τιποτένιο αυτό που θάχει κίνει ό μύς ένός δακτύλου σ' ένα μικρό μοχλό μιās μηχανής...» Προσπαθεί να πείσει τόν έαυτό του πως τάχα δέν είναι τίποτα όλα αυτά, ή αυτοκτονία, ό θάνατος. Μά όλα στεκόονται αδύνατα για να τόν πείσουν. Μένει ξένος ληπτόν άπ' όλα και περιμένει. Περιμένει τήν μεγάλη ώρα, άφού εκείνος δέν μπορεί να πείσει σ' αυτήν. Μά είναι μικρή ή άναμονή. Κι' ή καρδιά πο- νεί κι' υποφέρει, στενάζει κάτω από τό βάρος της. Έπειτα, σιγά—σιγά, φεύγουν κι' όλοι οι καλοί σύντροφοι και μένει μόνος, τρομαρά μόνος. Τά βιβλία του τά άγαπημένα και τόσα άλλα. Ζει πιά ό νικημένος αυτός τής ζωής σ' έν όν που έχει πάντα ταπεινές όλικές άνάγκες. Πόση εγκατάλειψη! Μά ως πότε μπορεί να βαστάξει αυτό; Ός που θά πάει; Τό ένστικτο έξανίσταται, ή καρδιά επαναστατεί. Δέν είναι δυνατόν...

Και μιάν νύχτα που όλα ήταν βουβά μέσα στο έρημο σπίτι του, τό δύσκολο βήμα έγινε, «ή μικρή,

ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟ

«Σάν άποθάνω από κρασί
θάψτε με στην ταβέρνα».

Όχου μεράκι και σεβντάς
κι' όχ! ταβατούρι, σαματάς
μέσ' στη μικρή άπανωσκαλιώτισσα ταβέρνα
την περασμένη Κεριακή!
Βάλε κρασί, βάλε ρακί—
ή Άποκρηά μας έγνεψε όντας
|πέρνα.

Ήταν ό Λιάς ό παστρικός
κι' ό Γιακουμής ό φισικός
άλλοι κανέ δυο—τρεις κι' έγώ—
|παλιοπαρέα
κι' όδλα παιδάκια διαλεχτά—
να κάψουμε τό μεζεχαχτά,
σάν πούπαμε, του φουκαρά καμ-
|πούρη Άντρέα.

Ήσαν και τά λαλούμενα
και πιάσανε χαρούμενα
κάποιο σκοπό να ξετυλούν άγά-
|λι—άγάλι,
κάποιο σκοπό σερέτικο,
σερέτικο, ρευπέτικο,
που μας ανέβασε τό γαΐμα στο
|κεφάλι.

«Όπούχει ντέρτι και καμώ
και θέλει νάβρ' άναπαμό,
τραγουδι ό πόνος του άς γενεί
|κι' άς λουλουδίσει.
Τά κλάματα κι' οι στεναγμοί,
τρών τή καρδιά και τό κορμί
μάτια θολά βλέπουν θολή κι' όλη
|τή χτίση».

Όχ! και πατιέται άπάντου εύτός
ό Γιακουμής ό χορευτής
—φτερό ποδάρι κι' ή φωνή καμ-
|πάνα άντήχα—
κι' άρχίζει τά λυγίσματα,
γυρίσματα, τσακίσματα,
μόλο που δέν παράταγε τόν κού-
|φιο βήχα,

—άμάν!—και στρίβει άργά, σιγά
και δίνει σάλτο και λυγιά
κι' αναδιπλώνει, καμαρόλαμο λέ-
|λέκι,
και μεϊς του σκούζαμε γραμμή:
«Γειάσου, λεβέντη Γιακουμή!»
και παίζαμε πιά στο τραπέζι του-
|πελέκι...

Κι' ήσαν κι' ό κόσμος για να δουν
σάν ποιοί γλεντούν και τραγου-
|δούν
στου μπάρμα—Άντρέα του καμ-
|πούρη τήν ταβέρνα,
και μεϊς διπλοκαμαρωτά,
δόστοο τραγουδι και ποίσι—
ή Άποκρηά μας έγνεψε όντας
|πέρνα!

Α. ΑΡΑΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ή έλάχιστη κίνηση», πραγματώθηκε.
Η φηνή ύπαρξή του έφτασε τή
κορυφή τής ζωής του...

Με τήν αύσιο ή έφημερίδες έ-
γραφαν: «Χθές ήπτοκτόνησεν ό
ποιητής Ναπολέων Λαπαθιώτης...»

Η ΑΓΙΑΣΟΤΙΚΗ ΑΠΟΚΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Φέτος, όπως και πέρσι γιορτάστηκε στην 'Αγιάσο, παρά την κακή επισιτιστική κατάσταση, ή αποκριά. 'Αν σημειώνουμε τις γραμμές αυτές, είναι γιατί, ο έορτασμός εκεί, πού κέντρο και κίνητρό του έχει το 'Αναγνωστήριο ή «'Ανάπτυξις» τείνει να πάρει το χαρακτήρα ενός πνευματικού γεγονότος ομαδικού του νησιού μας, με καθωρισμένες κατευθύνσεις, σκοπό και περιεχόμενο. Φέτος, τουλάχιστον, έκδηλα πιά φανερώθηκεν ή προσπάθεια αυτή.

Στην 'Αγιάσο πάει να δημιουργηθεί και να τυποποιηθεί ένα είδος καρναβαλιού μες από το ίδιο αυτό λαϊκό έθιμο, πού πέρα όμως απ' αυτό και πλατύτερα, πλούσιο και ποικίλο. Γίνεται δλδ. μιὰ προσπάθεια, ίσως μοναδική στον τόπο μας, όχι να ξεπεραστεί το έθιμο, αλλά να πάρει ζωή απ' τη ζωή μας. 'Ο παρεμβατισμός αυτός τουλάχιστον και ή θέση ενός σκοπού, δέν υπάρχει καθόλου φόβος μήπως ξεφτίσει και νοθευτεί το έθιμο. 'Ισα—ίσα είναι ό,τι τ'ού χρειάζεται. Δέν παρατηρήθηκε απομάκρυνση, ούτε έλειψε ή επαφή με τη λαϊκή ομαδική ψυχή και το τοπικό πνεύμα, τὰ όποια προσπάθησε να επηρεάσει, να δια φωτίσει και να εξυψώσει, πού περισσότερο μάλιστα, πού ό κόσμος διψά για μάθηση και καθοδήγηση.

Την Κυριακή της Τυρινής και την καθαρή Δευτέρα, είνε οι μέρες, πού σ' αυτές έχει περιοριστεί κάθε δημόσια εμφάνιση μασκαρεμένου στην 'Αγιάσο. Μά σ' αυτές τις δυο τελευταίες μέρες της αποκριάς συμπυκνώθηκε, θαρρείς, όλη ή ζωή και το πνεύμα, ό λόγος και το θέαμα του πανάρχαιου, ομαδικού αυτού έθιμου, στους δρόμους και τις πλατείες. Οι καρνάβαλοι από τὰ πρώτα «Βάλεια» καθιερώθηκε να χωρίζονται σε δυο αντιμαχόμενες μερίδες: τους σταυρώτες και τους κατωκαμπιώτες. Χωρίς όμως να υπάρχει φατατισμός, μίσος βαθύτερο ή αντιπάθεια, 'Ο χωρισμός αυτός, είναι συμβατικός, να πει κανείς, «φιλο-

λογικός» μόνον, της μέρας εκείνης, της ώρας και της στιγμής.

Η καρναβαλομαχία έγινε στού Καρά (πλατεία στην συνεικία 'Αγριάς). 'Εδώ συναντήθηκαν οι καρνάβαλοι και διεξιφίζονταν με τετράστιχα, κυκλωμένοι από πήχτρα κόσμο στους στενούς δρόμους, πού βγάζουν στην πλατειούλα, στις μάντρες, στα μπαλκόνια και στα παραθύρα. Η καρναβαλομαχία είχε κάτι το προσωπικό, χωρίς όμως πάθος και μικροψυχία ή ταπεινή εμπάθεια. 'Αφινε ελαφρές αμυχές στο πρόσωπο, δίχως να ξεσκίζει. Στο τέλος μάλιστα οι καρνάβαλοι χωρίστηκαν με φιλορονήσεις και εγκάρδιαν οικειότητα.

'Ο πρώτος όμιλος οι σταυρωτές, ήταν μιὰ παρέα πού κρατούσαν τέμπλες, φεσοφόροι και βρακάδες με τον καρνάβαλό τους στη μέση. Τὰ ποιήματά τους ήταν ομαδική εργασία: Μουτζουρέλλη, Μπουγιώτη—Βαγιάνα. Οι κατωκαμπιώτες είχαν όμολο πού σύνθετο: ένας παλιός 'Αγιασώτης βρακάς με την κατσούλα του, ένας νέος τύπος γιατρού, σπουδαγμένου με φράκο, και το νούμερο του δικαστηρίου: ένας φαλαγγίτης απολογείται στον 'Αγιασώτη, για το αμάρτημά του, την πίστι του δλδ. στην 4 Αυγούστου Πίσω από την δεύτερη αυτή ομάδα—στην πραγματικότητα μπροστά και πάνου απ' όλα—διακρίναμε την προσπάθεια, το πνεύμα, το στίχο και την οργάνωση του Στρο. 'Αναστασέλλη (Κόπς), πού πήγαινε να παροχετεύσει στο πνεύμα και να υλοτάξει σε ήθηλέμενους σκοπούς το φετεινό καρναβάλι στην 'Αγιάσο. Εισήγαγε μάλιστα και την καινοτομία του οχτάστιχου.

Οι δυο αυτοί όμιλοι βγήκαν το απόγευμα της Κυριακής, στις δυο μ. μ. Καρνάβαλος στην πρώτη ομάδα ό Μπουγιώτης, στη δεύτερη: Ρέτσικας, Τοπαλής και φαλαγγίτης Μπάλωμα.

Την Καθαρή Δευτέρα, στις δεκάμισυ το πρωί, βγήκε ό όμιλος του 'Αναγνωστηρίου. 'Ολες οι φυλές και όλοι οι λαοί είχαν ζωσμένον ένα μάγο και αστρονόμο, και προχωρούσαν

κραδαινοντας τὰ γιαταγάνια τους, για την κατάκτηση της ιδανικής ζωής, π' ανακάλυψεν ό μάγος τους σ' άλλον κόσμο, στον άπάνω κόσμο, στον κόσμο των άστρον. Η παράσταση άρχισε με ύμνο. 'Ο αστρονόμος, σε μιὰ ψηλή σκαλωσιά, αστρονομούσε με το τηλεσκόπιο του και έλεγε σε τετράστιχα τη ζωή, πού ζει εκεί ό κόσμος, ενώ ό χορός από κάτω, έπανελάμβανε τραγουδιστά τους στίχους του. Στα διάμεσα έψαλλε σε παλιούς σκοπούς σατιρικά τραγούδια με διάφορα θέματα. 'Ηταν ένα ωραίο θέαμα, και ευχάριστο ακρόαμα. Δέν υπήρχε μονοτονία. Ποικιλία, καταμερισμός θέματος και έναλλαγή. Το νούμερο αυτό, βάσταζε πάνου από δυόμισυ ώρες, μέσα σε άτμόσφαιρα θερμού ένθουσιασμού, όλόκληρο στού Καρά.

Το βράδυ έγινε στην αγορά το άπαραίτητο τρίψιμο, πού κλείνει την αποκριά. 'Ανθρωποι ήλικιωμένοι, νοικοκυραίοι και σοβαροί γυρίζοντας κύκλο τραγουδάγαν, παίζοντας παλαμάκια, τὰ τραγούδια της 'Εριφύλης, πούδιωξε τον άντρα της νιαρόπαντη, ενώ στους μαχαλάδες, έκαμαν το ίδιο οι γυναίκες σε κάθε γειτονιά.

'Ετσι τέλειωσεν ή αποκριά. 'Αστρονόμος, ό Χατζηπαναγιώτης.

Ξημερώνοντας όμως ή Τρίτη, βρέθηκαν τὰ τζάμια του 'Αναγνωστηρίου σπασμένα, από άγνωστους. Αυτό θά πει ότι ή σάτιρά του ήταν τσουχτερή κ' έπιασε. Την Τρίτη λοιπόν είχαμε συνέχεια μασκίρεμα ή το ξεμασκίρεμα αν θέλετε των ταπεινών και μικρανθρώπων. Μιὰ ζημιὰ στο 'Αναγνωστήριο έκατομμυρίων. Αυτή όμως πρέπει να λογαριάζεται στο ενεργητικό του, γιατί τὰ όνόματα αυτουνων θά μείνουν άγνωστα. Η κι' αν μαθευτούν, μόνο περιφρόνηση θά σέρνουν πίσω τους. 'Από τη ζωή όμως και τη δράση του 'Αναγνωστηρίου, χρόνια τώρα, πάντα κάτι και μόνο καλό βγαίνει.

ΣΗΜ. Τραγούδια της έφετεινης 'Αποκριάς της 'Αγιάσου δημοσιεύουμε σε άλλη σελίδα.

Ήταν ένα δειλινό από κείνα που νομίζεις ότι η φύση αναπολεί περασμένες χαρές και αναμνήσεις τρυφερές και κλαίει σιγανά με την καρδιά γεμάτη νοσταλγία. Ο ούρανός της υπερατλαντικής χώρας ήταν γκριζός κι έβρεχε σιγανά σιγανά, μιὰ βροχή λεπτή σαν τὸ ράντισμα τοῦ κύματος. Ἡ λίμνη ἀνιανγκλοῦσε τὸ χρώμα τ' οὐρανοῦ καὶ τὰ φυλλώματα τῶν δέντρων ἐπηρεάζονταν ἀπ' αὐτό. Τὰ ἔλατα ὑψώνονταν σκοτεινά καὶ ἴσα, σάν μαῦροι ἵππότες, πίσω ἀπ' τὶς λιγερὲς ἀσημοπράσινες σημύδες.

Προχώρησα μέσα στο δάσος. Παντοῦ βασιλεύει ἕνα ἡμίφως, κι ἀμυδρά ξεχωρίζουν οἱ κορμοὶ τῶν πεύκων καὶ τῶν κυπαρισσιῶν, πού τὰ κλαδιά τους περιπλέκονται καὶ σχηματίζουν θόλους, θυμίζοντας γοιθικό νόο. Κατανυκτικὴ σιωπὴ βασιλεύει παντοῦ. Ἡ βροχὴ σιγὰ σιγὰ παύει. Τὰ σύννεφα ἀρχίζουν νὰ κομματίζονται, κι ἡ παίρνοντας διάφορα σχήματα πλέουν ἀργά-ἀργά στον οὐρανό. Τὴ βαρεὶα σιγὰ σιγὰ τὸ δάσος τὴν κάνει βαρύτερη με τὴν πένθη λαλιὰ τὸ νυχτοπούλι, ἀναγγέλλοντας τὸ θάνατο τοῦ δειλινοῦ. Ἡ μαύρη σκιά τῆς νύχτας πέφτει τριγύρω. Καὶ ξάφνου, σάν μιὰ ἀκτίνα θείας ἐλπίδας πέφτει μέσα στο δάσος τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Τώρα θολώνει ὡς πού οβήνει... καὶ ξαναφαίνεται καὶ πάλι. Καὶ οἱ σιωπῆλοι φρουροὶ τοῦ δάσους παίρνουν ζωὴ καὶ μοιάζουν με στοιχεῖα. Εἶναι ἡ ὥρα πού ἀνέλθαι τυχερός, μπορεῖς νὰ δεῖς πράγματα πού μόνο οἱ ἄνθρωποι τοῦ παλαιοῦ καιροῦ ἀπαντοῦσαν. Εἶναι ἡ ὥρα πού βγαίνουν οἱ νεράιδες καὶ τὰ ξωτικά ἀπὸ τὰ παλάτια τους καὶ τυλιγμένες μέσα στὰ πέπλα τους ἀπὸ δροσάτα μαργαριτάρια, στήνουν τὸ χορὸ. Καὶ προχωροῦσα μέσ' ἀπὸ δάσος.

Τὸ φεγγάρι μιὰ θολώνει καὶ χάνεται... καὶ πάλι ξαναφαίνεται μ' ἄλη του τὴ λάμψη. Κι ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φυλλώματα πέφτουν ριπιδωτὰ οἱ ἀργυρὲς ἀκτίνες τοῦ. Ξαφνικά, καθὼς προχωρῶ, ἐκούω κάτι! Μικρά, λετιὰ ποδαράκια χοροπηδοῦν καὶ τρέχουν πάνω στὰ χορτάρια καὶ στὸ φρεμένο χῶμα. Οἱ νεράιδες θάνατι! Ἡ καρδιά μου χιτυὰ δυνατά. Νὰ πού θὰ δῶ κι ἐγὼ αὐτὰ τὰ θαυμαστά πράγματα πού ἀπὸ χρόνια καὶ καιροὺς δὲν εἶδαν ἀνθρώπου μάτια!

Καὶ νά! Μέσα στὸ ξάνοιγμα τοῦ δάσους, κάτω ἀπὸ τὴν ἀσημένια δέσμη τῶν ἀκτίνων τοῦ φεγγαριοῦ, μέσ' ἀπὸ τὴν καταχνιά, παρουσιάζονται! Ἄλλὰ δὲν εἶναι ξωτικά, οὔτε νεράιδες! Εἶναι ἑλάφια. Εἶναι ἡ ὥρα πού ἔρχονται νὰ πιῶν καὶ νὰ παίξουν, τρέχοντας ἐξένοιαστα ἀνάμεσα στοὺς κορμούς τῶν δέν-

Εἶναι νύκτα κατασκότεινη παγερή...

Ἄγρια φυσὰ ὁ βοριάς τῆς ψευτιάς καὶ τῆς κακίας, ἐνῶ τὰ μανιασμένα κύματα τοῦ χιμοῦ κιυποῦν με ὀρμη πάνω στὰ πτώματα μιᾶς πλανημένης κοινωνίας....

Εἶμαι μόνη... Καθισμένη μπροστὰ στὴ φωτιά, ἀφίνω τὸ βλέμμα μου νὰ πλανιέται ὀφρημένα πάνω στὶς χαδιάρες φλόγες τῆς, ἐνῶ μιὰ ἀνείπωτη μελαγχολία αἰσθάνομαι νὰ μοῦ σφίγγει τὴν καρδιά, καὶ μιὰ ἐπιθυμία νὰ κλάψω πολύ, πάρα πολύ, με καταλαμβάνει.

Τὸ βλέμμα μου ἀφίνει ἀργὰ καὶ κουρασμένα πιά τὴ φωτιά, καὶ πέφτει βαρεὶα πάνω στὰ «Λεσβιακὰ Γράμματα», πού μένουν ἀνοικτὰ ἀκόμα στὴν ἴδια σελίδα, πάνω στὰ γόντα μου.

Γιὰ εἰκοστὴ ἴσως φορὰ ἀβάζω καὶ πάλι, με τὴν ἴδια φρίκη καὶ τὸν ἴδιο τρόμο, τὴν φοβερὴ αὐτὴ ἐπιγραφή: «Ἡ αὐτοκτονία τοῦ ποιητῆ Λαπαθιώτη», καὶ γιὰ εἰκοστὴ φορὰ αἰσθάνομαι τὴν ἴδια ἀπελπίσια καὶ θλίψη πού αἰσθάνθηκα μόλις πρωτοάνοιξα τὸ φύλλο.

Ὁ Λαπαθιώτης αὐτοκτό-

δρῶν, μακριὰ ἀπὸ κάθε κίνδυνο.

Κατέβηκαν ὅλα μαζί στὴν πηγὴ νὰ πιῶν καὶ ξεναγύριζαν πάλι. Ἄλλὰ ξαφνικά ἀντελήφθηκαν τὴ παρουσία μου! Οἱ ἑλαφίνες συμμαζεῦσαν ἀνόμενά τους τὰ τρελλὰ ἑλαφάκια πού χοροπηδοῦσαν κυνηγώντας τὸ ἕνα τὸ ἄλλο ἐκεῖ τριγύρω. Ὅλες μαζί περικυκλώνουν τὸν ὄρχηγό τους, ἀνησυχές. Τὰ μεγάλα εὐαίσθητα αὐτιά τους κινουῦνται νευρικά. Καὶ ξαφνικά ὅλα μαζί γυρίζουν καὶ με πηδῆματα γοργὰ καὶ ἑλαστικά, φεύγουν τρέχοντας, γιὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν μέσ' στὸ σκοτάδι τοῦ δάσους. Μὲ τὴ γάρη τρέχουν! Νομίζει κανεὶς ὅτι πετοῦν, ὅτι δὲν ἀγγίζου κάτω τὰ πόδια τους! Καὶ τόσο ἀθροῦβα! Σάν τὸ πέρασμα ἐνὸς ὄνειρου.

Καὶ στὴν θέση τους τίποτα δὲν μένει. Μόνο πέρα, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς μαύρους ὀλότοις κορμούς τῶν δένδρων φαίνονται τὰ νερά τῆς λίμνης, ἄλλοθ σκοτεινά, κι ἄλλοθ ἀσημένια, ὅπου τὰ χαϊδεύει με τὰ κρινοδάχτυλά τῆς ἡ σελήνη.

νησε. Ἄλλὰ, ὄχι... Τὸν Λαπαθιώτη τὸν σκοτώσαμε.

Ναί... Τὸν σκοτώσαμε με τὴν ἀδιαφορία μας, τὸν σκοτώσαμε με τὴν ξεσιπωσιά μας. Γίναμε δηλ. με λίγα λόγια, ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἠθικοὶ αὐτουργοὶ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ.

Τι αἶσχος!

Τι κατάπτωση κοινωνικὴ!

Ἄλλοίμονο ὅμως! Αὐτὴ εἶναι ἡ φρικτὴ ἀλήθεια.

Ἡ κοινωνία μας τυφλὴ ὀπως πάντα με τὴν πρώτη πνοὴ τῆς πολεμικῆς καταγίδας ἔχασε καὶ τὸ παραμικρὸ ψίχουλο τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἡ μορφὴ τῆς πρωτόγονης βρβαρότητας ἀπὸ καλὸ ἔθηκε με ὅλη τῆς τὴν ἀρχήμα. Οἱ ἄνθρωποι ἐξέχασαν τελείως ὅτι εἶναι παιδιὰ τῆς ἴδιας φύσης, ὅτι εἶναι ἀδέλφια πού ἔχουν πλασθῆ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ. Καὶ στὸ πρῶτο σύνθημα ἔπεσαν ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλον, γιὰ νὰ ἐξοντώσουν κάθε τέλειο καὶ ὠραῖο πού παρήγαγε ἡ θεία φύση, καὶ πού ἀνέπτυξε ἡ ἀνθρώπινη σοφία καὶ τέχνη, καὶ γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, τὰ ὅποια στὴν πραγματικότητά δὲν ἀνήκουν σὲ κανέναν.

Ἔτσι ὁ Λαπαθιώτης, ἡ εὐγενικὴ ἐκείνη ὕπαρξη, ἡ εὐαίσθητη ψυχὴ, ἡ φωτεινὴ διάνοια, ὁ ἄνθρωπος με τὴν ἄκακη σάν παιδιοῦ ψυχὴ, ὁ ποιητὴς με τὴν ἀβρὴ σκέψη καὶ τὴν γόνιμη σὲ ὠραῖες ἐμπνεύσεις φαντασία, ὁ ἄνθρωπος οὗτος πού γνώρισα καὶ ἔνοιωσα διαβάζοντας τὴν αὐτοβιογραφία του, ἦπιε ἀγόγγυστα τὸ ποτήρι πού τοῦ πρόσφερε ἡ κοινωνία μας, στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, τὸ γεμάτο ἀπὸ κακίες, ἐκπλήξεις, συγκινήσεις καὶ χταιότητες.

Ἐνοιωσε πάνω στὰ 50 χρόνια του, ὅλη τὴν ψευτιά τοῦ κόσμου, τὶς ψεύτικες εὐχαριστήσεις καὶ συγκινήσεις. Γι' αὐτόν, ὅπως καὶ γιὰ τό-

Είπα κάποτε: Μπορώ να βεβαιώσω πώς πολύ λίγοι έχουν κάνει ταξίδια τόσα όσα εγώ. Πολύ λίγοι είναι πιδ κοσμογυρισμένοι από μένα.

Λέγοντας δέ αυτό, απ' όλες τις μεριές σάν ν' άκουσα κάτι ψιθυρισμούς διαμαρτυρίας. "Αν ήταν όμως λίγο «φιλαπόδημοι» και αγαπούσαν τὰ ταξίδια πού προτιμούσα εγώ, θα με καταλάβαιναν εύθυσ.

Τί ταξίδια όμως; 'Από κείνα πού προϋποθέτουν πολλά; "Οχι. Νά ταξίδευαν με τής ψυχής τὰ φτερά, τή φαντασία. Νά πήγαιναν εκεί όπου τους παραινούν, να πάνε, τὰ βιβλία πού άνοιγουν τή πόρτα και φανερώνουν και μπάζουν μέσα σ' ένα κόσμο όμοιο μ' αυτόν, τόν όποιο ποθεί ή ψυχή: κόσμο ουράνιο και ποθητό. Κι' αν ή ψυχή έχει δυνατά τὰ

σους άλλους, ή σημ ρινή κοινωνία μας, ήταν ό τάφος, ό ζωντανός τάφος, τοδ κάθε σκεπτομένου ανθρώπου.

Οι άπεραντοι άγριοι τής ψυχής του μοπλιάστηκαν με τέ δηλητήριο τής άπόγνωσης, τής άπελπισίας και άπέχθειας π.ός τήν κοινωνία μας στην όποια πρόσφερε δλο τόν πνευματικό του κόσμο... Κι' έτσι ή κοινωνία μας, ή μαγεμένη από τό χρημα και τόν εφήμερο πλοΰτο, καταδικάζει σιγά-σιγά όλα τὰ πολύτιμα και άστραφτερά μαργαριτάρια της, πού άποτελούν τό πλούσιο και μεγάλο περιδέραιο του πνευματικού της πολιτισμοΰ, για να έξυψώσει και να τιμήσει, άντι τών μεγάλων αυτών πνευματικών εύεργετών, όλους εκείνους τους πρόστυχους δούλους του χρήματος, πού ζουν μόνο για τόν έαυτό τους και γι' αυτό.

Μάταια ή ταλαιπωρημένη πατρίδα μας προσπαθεί με τὰ δάκρυά της να ξεπλύνει τό κηλιδωμένο έδαφος της.

Μάταια θα βυθισθεί στοδ πένθος, όταν άντιληφθεί μιὰ μέρα, ότι άφησε να τής φύγουν μέσα από τις άγκάλες της, ένα-ένα τὰ λαμπερά της στολίδια.

Θά είναι πια άργά...

φτερά της ξανοίγεται και βρίσκειται «πρός τὰ μέρη 'Εκείνα» εκείνος πού τὰ επίζητεί.

«Η ψυχή μου ήτο πάντοτε προς τὰ μέρη 'Εκείνα, αν και κατά τόν πλείστον χρόνον άπεδήμουν σωματικώς και ένθυμούμην κάποτε τόν στίχον του Σκώτου άοιδου: 'Η καρδιά μου είναι στα ψηλώματα. 'Η καρδιά μου δέν είν' έδω...»

Βαθειά συγκίνηση με κατέλαβε όταν για πρώτη φορά διάβασα τὰ λόγια αυτὰ του Παπαδιαμάντη. Γιατι και πριν τὰ διαβάσω τὰ ήξερα, τὰ καταλάβαινα, τὰ στοχαζόμουν, τὰ ζούσα, τὰ πιστενα ψυχικά, μόνο πού δέν μπορούσα να τὰ εκφράσω και να τὰ διατυπώσω με λόγια.

Πολύ λοιπόν με παρεκίνησαν αυτὰ τὰ λόγια για ν' άρχίσω τὰ ταξίδια μου, άφου έξ άλλου είχα έτοιμαστεί και μούχε πια άνοιχτεί ή πόρτα του κόσμου, τόν όποιο ήθελα να επισκεφθώ. Κι' άρχισα τις άποδημίες μου προς τις χώρες τις ιδανικές, προς τους τόπους εκείνους όπου αγαπά «να ένδιαιτρίβει» ή ψυχή, όταν, ως άνθρωπον πού τόν καταλαμβάνει ή στεναχώρια, δέν με χωρεί ό τόπος. Μ' αυτόν τόν τρόπο ξαναβρίσκω πάντα τή ψυχική μου γαλήνη κι' έτσι άντλώ νέα δύναμη και κουράγιο.

Και κάθε πότε, νομίζετε πώς ταξιδεύω; Συχνά ε; Κάθε μήνα ίσω; "Οχι αγαπητοί μου. Και κάθε μέρα και κάθε ώρα, πού συγκρίνοντας θα μου φανεί ώραίότερη ή διαμονή στον άλλο τόπο παρά σε τοΰτο. 'Επιζητώ λοιπόν να πηγαίνω και για τή ψυχική μου γαλήνη αλλά και από ψυχική ακίγκη.

"Εχω όμως και τις προτιμήσεις μου. 'Αγαπώ να ταξιδεύω σε όρισμένα μέρη. 'Εκεί πού ή ψυχή μου καταλαβαίνει πώς θε να βρει τή γαλήνη, τό φυσικό της τόπο, τό λημέρι και καταφύγιό της.

Συχνά προτιμώ να επισκέπτομαι ένα μικρό νησί. Ταξιδεύω πολλές φορές σ' ένα πανυπέροτιμο τόπο πού έπεβλήθη με τό ταπεινό του μεγαλειο στη ψυχή μου. Στη Σκιάθο, τό αγαπημένο νησί, τὰ λα-

χαρισμένα χώματα. Στη πατρίδα των 'Αλεξάνδρων. Στα «ψηλώματα»... όπου πλανώνται οι σκιές δύο νέων Δαυιδ ακολουθούμενες από τους ίσκιους των ήρώων των. Στην άπόμερη αυτ ή γωνιά τής γής πού τόσο ύψώθηκε στη τέχνη. Στον τόπο, πού τόσο διαλάμπει στο έργο των δύο 'Αλεξάνδρων. Τόπο ζηλευτό. «'Η συγκεντρωμένη άκτις τής ψυχής του» λέγει κάπου ό ένας από τους 'Αλεξάνδρους εκεί έπεφτε. Κι' έμένα ό νοΰς μου εκεί περιδιαβάζει κάθε τόσο. Και σε κάθε λοιπόν ταξίδι πού εύχαριστούμαι να κάνω σ' αυτ ή γωνιά τής γής καινούργια θέληγτρα άνακαλύπτω. Καινούργιες γνωριμίες κάνω. Γνωριμίες με πρόσωπα, πού πριν τὰ γνωρίσω τ' αγαπούσα. Φιλίες με άπλές ψυχές.

Κι' όχι μόνο αυτό αλλά και νοερά συνοδεύω τους ταπεινούς σ' όλες τις έκδηλώσεις τής ζωής των, άτομικές και όμαδικές. Πηγαίνω μαζί τους στα πανηγύρια, στις έκδρομές, στις έληές, στο χωράφι, στα πρόβατα, στο ψάρεμα και σ' όλες τις δουλειές και τις διασκεδάσεις των. Κι' έτσι μόρεσα και γνώρισα όλο τό νησί, τό μικρό, τό άπλό μ' και τόσο πολυφανέρωτο. Είδα όλες τις φυσικές του όμορφίες, πού με μάγεψιν κι' όλα τὰ αξιοθέατά του, πού μου θύμησαν τό έργο των 'Αλεξάνδρων. Παντοΰ σεργιάνισα. Και πού δέν πήγα! Γύρισα σ' όλο τό χωριό. πήγα στο Μπούρτζι, προσκύνησα τό μνημείο του ένός 'Αλεξάνδρου, πήγα στα σπίατα πού γεννήθηκαν ό καθέννας τους, βγήκα στις έξοχές, πεπατήσα στις άκρογιαλιές, άνέβηκα στους λόφους, είδα από κεί τὰ γύρω σκορπισμένα νησιά και νησάκια, τή Στερεά και τή Θεσσαλία. 'Υστερα κατέβηκα στις ρεματιές, αναπαύτηκα στα ξωκκλήσια και πολλές άλλες φορές επισκέφθηκα τό Κάστρο, «τό βραχοκτισμένο και θαλασσοδαρμένο παλαιόν Κάστρον... παλάτιον τής έρημίας και τής σιγής, θρόνον βαθείας μελαγχολίας... πλήρες υλίγγου και σκοτοδίνης... κάτωθεν τοΰ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΣ

Τῆς ΚΑΙΤΗΣ ΚΑΝΔΗ (6ης π. τ.)

Φλεβάρης, Νέκρα. Παραδέρονται τὰ ξερόκλαδα στὸ βοριὰ κι' ἀκούγονται τὰ παραποινάρικα τῶν μουγκριτῶ γύρω ἀπὸ τὸ ἀκατοίκητο σπιτί κάποιας παλιάς ἀρχόντισσας πού ἔχει φύγει ἀπ' τὸ μονότονο αὐτὸ περιβάλλο, γιὰ τὴν θύμιζε τόσες θλίψεις. Ἐκεῖ μέσα ἔχασε τὸν ἄντρα τῆς καὶ ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια τῆς ἔρχεται τὸ χαμπάρι τοῦ γιοῦ τῆς πού τῆς τὸν ἔφαγε ὁ πόλεμος τῆς Ἀλβανίας. Ἀπὸ τότε ζ. ἰ ἀποτραβηγμένη ἀπ' τὸν κόσμο, μόνη κ' ἔρημη σ' ἓνα κοντινὸ χωριό. Μόνη τῆς φροντίδα εἶναι νὰ σπείρει τὸ χωράφι τῆς, καὶ νὰ μαζέψει τὴν ἑλήξ της προσπαθώντας νὰ ἐξοικονομήσει μερικά χρήματα γὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ παιδιοῦ τῆς πού δυὸ χρόνια τὸ σπουδάζει στὴν Ἀθήνα. Εἶνε τὸ

πολιοῦ, τοῦ καταπληκτικοῦ "Αθωνοῦ". Πῆγα στῆς "Αγγλιανούς τὸ «δροσόλουστον ῥέμα», μὲ τὸ «σεβίσμιον κοινόβιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ». Γύρισα σ' ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὴν λαγκαδιὰ τοῦ χαριτωμένου νησιοῦ κι ἔζησα στὸν τόπο αὐτὸ καὶ χάριχα.

Παρακολούθησα κι ὅλες τὴς φάσεις τῆς ζωῆς τῶν νησιωτῶν· χάριχα, εὐχαριστήθηκα, λυπήθηκα, γιόρτασα, φοβήθηκα... Ὡ πόσο εὐχαριστήθηκα ὅταν παρενρέθηκα σὶς χαρὲς καὶ στὰ πανηγύρια τῶν κατοίκων, καὶ πόσο λυπήθηκα ὅταν εἶδα τὴ μίσηση καὶ βιαιότητα τῆς ζωῆς μερικῶν ἀπ' αὐτοὺς («βασανισμέν» ἢ ζωὴ μας ἀδελφοὺλα μ' πλειό») Τὴ χαρὰ αἰσθάνθηκα ὅταν εἶδα τὴ φύση ν' ἀφηνιεύεται τὴν ἀνοιξη καὶ νὰ στολίζει πλούσια τὸ ὄμορφο νησί, «τὴ νύμφη τῶν Σποράδων»!

«Νὰ ἦμιον ζωγράφος»! σκέφθηκα τότε γιὰ πρώτη φορά.

Πόσο πάλι φοβήθηκα σὶς θεομηνίες... σὶς τρικυμίες, ὅταν εἶδα τὴ λύσσα τῆς θάλασσας, πού ἀπειλῶσε νὰ συντριψοῦ τοὺς βράχους ἢ νὰ καταποτίσει τὴν βαρκοῦλες τῶν νησιωτῶν. Τὴ λαχτάρα μ' ἔπιασε ὅταν μιὰ φορὰ ἀκουσα τὴ καμπάνα «τῆς Παναγίτσας τῆς Λημνιάς» ν' ἀναγγέλλει τὸν κίνδυνο καὶ νὰ καλεῖ σὲ βοήθεια τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ δώσουν ἓνα χέρι βοήθειας τοὺς θαλασσινοὺς, νὰ διασώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς συν-

μόνο ἀπομεινάρη τῆς οἰκογένειάς τῆς.

Μὰ ἡ ζωὴ τώρα εἶνε σκληρὴ. Ὁ πόλεμος ἔφερε χίλιες δυὸ συμφορὲς στοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Χρειαζέται κόπος καὶ κόπος γιὰ νὰ παλαίψει κανεὶς μὲ τὸ πῆλα γοῦ πού ἀνοίγεται ἐμπρὸς μας. Ἐνα γράμμα πού πήρε ἀπ' τὸ παιδί τῆς τὴν ἀνάγκασε νὰ κατεβῆ στὴν πόλη. Τῆς ἔγραφε νὰ πωλήσει τὸ σπιτί. Εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα. Τὸ σπιτί ἦταν σχεδὸν ἄδικο. Τὰ ἔπιπλα εἶχαν πωληθῆ ἀπὸ πολὺν καιρὸ.

Κάποιαστιγμὴ ἀνοιξε ἡ σιδερένια πόρτα καὶ μπῆκε στὴν αὐλὴ ἓνας κομφοντυμένος κύριος ὑψηλὸς μὲ βαρὺ παλτὸ καὶ πέτσινα γάντια. Πίσω του μιὰ δεσποινὶς εἰκοσιπεντάρα περίπου μὲ καρουλιασμένα μαλλιά πού εἶχαν διάφορες ἀποχρώσεις ἀπὸ τὸ καφέ ἕως τὸ κίτρινο μὲ πλούσια τουαλέττα πού τὴν συμπληρώνουν παλτὸ πλούσιο καὶ γάντια, ἔννοεῖται ἄσορτί. Ἐπειτα μιὰ κυρία κομφοντυμένη κι' αὐτὴ καὶ μαυροντυμένη μὲ μπαστούνι μὲ κοκκαλίνο χερουλί προχώρησε κι' αὐτὴ στὸ μαρμάρينو διάδρομο κι' ἄρχισε νὰ ρίχνει γύρω τῆς ἐρευνητικὲς ματιὲς ζαρώνοντας τὴ μούρη τῆς πότε πότε μὲ κανένα μορφασμό. Πίσω ἔρχεται ἡ νοικοκυρὰ κρατώντας τὰ κλειδιά. Εἶναι καταϊδρωμένη καὶ λαφασμένη ἀπ' τὸν δρόμο. Τὸ παρυσιαστικὸ τῆς δείχνει μιὰ γυναικία πού ἔχει ἀσπρίσει πρόωρα ἀπ' τὴν πίκρες. Μιὰ χλωμάδα εἶναι ἀπλωμένη στὸ πρόσωπό τῆς καὶ τὰ χεῖλη τῆς τρέμουν. Μιὰ μαύρη μπέρτα εἶναι ριγμένη στὸ πρόσωπό τῆς καὶ μιὰ μαύρη γλώσσα ζακέττα ἀποτελοῦν ὅλη τὴν τουαλέττα τῆς μαζί μ' ἓνα ἐγχώριο ἐπίσης πλεχτὸ φουστάνι. Τὰ γόνατά τῆς τρέμουν καὶ μόλις μὲ κόπο μπορεῖ

τριβῆς ἢ τοῦ καταποντισμοῦ τὰ καΐκια τοὺς...

Πόσες πάλι φορὲς ἄλλοτε δὲ γιόρτασα καὶ δὲ χάριχα μαζί μὲ τοὺς καλόκαρδους νησιῶτες! Ἀξέχαστα πανηγύρια καὶ χαρὲς... Τοῦ "Ἀη Νικόλα, τὸ Χριστούγεννα, τὴ Πρωτοχρονιά, τὸ Πάσχα.

Τὸ Πάσχα!... Κοντεύει πάλι νὰ ρθεῖ. Μὲ λαχτάρα τὸ περιμένω. Γιατὶ θὰ μοῦ δοθῆ πάλι εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ τόσο γνώριμο κι' ἀγαπημένο νησάκι, «τὰ μέρη Ἐκεῖνα...». Λαχταρισμένο ταξίδι... Ἄς ἔρθουν μαζί μου κι' ὅσοι ἐπιθυμοῦν... Ὅστις θέλει... Ὅσοι πιστοί:

«Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας»

Πρὸς τὰ «Ψηλῶματα»...

νὰ κρατιέται στὸν ἑαυτὸ τῆς. Πλησιάζει τὴν κυρία καὶ μὲ ταπεινὸ τόνο προφέρει μερικὲς λέξεις: Μὲ συγχωρεῖτε κυρία, ἴσως νὰ σὰς ἔκαμα νὰ περιμένετε ἀρκετὴ ὥρα στὸ διπλανὸ ἐκεῖνο καφεενδῶκι. Μὰ ἡ συγκοινωνία εἶνε τόσο δύσκολη τώρα μὲ τὸν πόλεμο.

Ἀφήστε τὴν δικαιολογίαν κυρία μου. Μὰς ἔχετε καὶ περιμένω πάνω ἀπὸ δυὸ ὥρες στὴ βρωμπαράγκα ἐκεῖνη. Ἀνοίξτε νὰ δοῦμε τὸ μέγαρό σας πού τόσες φορὲς ἄκουσα τὴν κυρία Καρεγγλοπούλου νὰ τὸ ἔπαινε.

Ἡ νοικοκυρὰ μὲ τρεμάμενα χέρια προχωρεῖ καὶ βάζει τὸ κλειδί στὴν κλειδαριά. Τὴν ἀκολουθοῦν οἱ τρεῖς ἐπισκέπτες. Μπροστὰ ἡ δεσποινὶς καὶ πίσω ὁ κύριος βοηθώντας τὴν μεσόκοπη κυρία ν' ἀνεβῆ τὴν σκάλες. Μπαίνουν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ νοικοκυρὰ τρέχει ν' ἀνοίξει τὰ παράθυρα νὰ χυθεῖ λίγο φῶς στὸ βουβὸ κι' ἀραχνιασμένον σπιτί. Πρῶτῃ ἡ δεσποινὶς τὴν ἀκολουθεῖ κρατώντας ἀπ' τὸ χέρι τὸν καρβαλιέρο τῆς. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ κυρία. Ἡ νοικοκυρὰ ἀνοίγει ἓνα ἓνα τὰ διαμερίσματα. Ἐπακολουθοῦν τότε οἱ θαυμαστικὲς κραυγὲς τῆς δεσποινίδος καὶ πότε οἱ μορφασμοὶ τῆς παράξενης κυρίας.

Μπαίνουν μέσα σὲ μιὰ φαρδιά τραπεζαρία μὲ κρυσταλόφορες καὶ διάφορα tableaux στοὺς τοίχους. Ἐνας μπουφέ εἶνε τοποθετημένος ἀνάμεσα στὰ δυὸ παράθυρα. Ἡ δεσποινὶς μὲ τὸν κύριο πλησιάζουν τὴν εἰκόνα καὶ ρίχνουν δυὸ τρία βλέμματα, ἐνῶ ἡ κυρία συνομιλεῖ μὲ τὴν νοικοκυρὰ μπρὸς τὸ σμυοφέ.

— Τάκη! βλέπεις ἐκεῖνη τὴν εἰκόνα ἐκεῖ! Εἶναι ἡ μάχη τοῦ Βατερλώ, εἶπε μὲ θριαμβευτικὸ τόνον ἡ δεσποινὶς Μίνα στὸν καρβαλιέρο τῆς.

Ἐπὶ τῆς καὶ στὸ γαλλικὸ μου βιβλίον καὶ χθὲς μοῦ μίλουσε ἡ δασκάλα μου γι' αὐτὴ.

Ἐννοεῖται ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξεκένωσε μὲ ἔμφαση ρίχνοντας λοξὲς ματιὲς στὴν νοικοκυρὰ γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ἂν τὴν ἀκούει. Ἐπειτα ἀφοῦ πλησίασε στὸν μπουφέ, τὸν ἔλουσε ἀπὸ πάνω ἕως κάτω μ' ἓνα ψυχρὸ περιφρονητικὸ βλέμμα καὶ κατόπιν μὲ εἰρωνικὸ χαμόγελο πῆγε μπροστὰ στὴν κυρία γιὰ νὰ τὴν ρωτήσῃ.

—Μαμὰ ες κε βοῦ πλερε βοῦ σὲτ μπουφέ.

Μὲ γριμάτσες πού δὲν εἶνε ἔυκολο νὰ περιγράψω ἡ κυρία ἔδωσε τότε τὴν ἀπάντησή της:

—Νον ε τρες λουρτ' νε πας ον μεπλέ ντελαους.

Φαίνεται πὼς ὁ κύριος στὸ ἄκουσμα τοῦ διαλόγου αὐτοῦ γέλασε κάπως κρυφὰ γιὰ νὰ μὴν γίνῃ ἀντιληπτὸς στὴν ἀγαπημένη του ἀρραβωνιαστικιά καὶ στὴ σεβαστὴ του πεθερά. Ἴσως γιὰτὶ

“ΑΡΑΜΠΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΜΩΤΙΑ,”

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΤΖΗΓΙΩΡΓΗ (6ης ν. τ.)

Γκράκ!... Γκράκ!.. Γκράκ!...
ἀκούεται, μέσ' στὴν ἀπόλυτη
σιγή τῆς νύχτας, ὁ κρότος
τοῦ ἀραμπᾶ. Κάπου-κάπου
ταράζει τὴν ἥσυχη φύση καὶ
ἡ φωνὴ τοῦ ἀραμπατζῆ, ποῦ
φωνάζει ἓνα ἄγριο βόοο...
στά βόδια, κεντώντας τα μὲ
μιὰ μυτερὴ «βέντρα».

Ὁ ἀραμπατζῆς μας εἶναι
ψηλὸς στὸ ἀνάστημα, καμιά
τριανταριά χρονῶ. Ἀπ' τὴν
πρώτῃ ματιὰ δείχνει μὲ τὸν
ἀπότομο τρόπο καὶ τὴν ἀπό-
τομη φωνὴ τοῦ στριφνός, κα-
τὰ βάθος ὅμως, ἡ καρδιά

ἐπιχειρήσω νὰ σηκώσω μόνη
μου ὄλο τὸ βάρος τοῦ τάφου.
Γύρισα μονοκόμματη χωρὶς νὰ
ἐπιχειρήσω νὰ ἀπομακρύνω τὸ
ἓνα χέρι ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ ἄρ-
χισα νὰ ἀνασηκώνομαι. Σηκω-
νόμουν χωρὶς νὰ βρῶ ποῦθεν
ἀντίσταση καὶ ἐξακολούθησα
νὰ ἀνασηκώνομαι ὥσπου τέλος
στάθηκα ὄρθια καὶ ἀπεφάσισα
νὰ ἀνοίξω τὰ μάτια μου.

Ἐκεῖνο ποῦ ἀντίκρισα μὲ ἔ-
κανε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ τρελ-
λαθῶ ἀπ' τὴ χαρὰ μου. Βοισκό-
μουν στὸ δωμάτιο μου, ἡ ὥρα
ἦταν 1 μ. μ. καὶ ἐγὼ ἤμουν
ζωντανή. Δὲν πέθανα... Τὸ τρο-
μερὸ ὄνειρο ποῦ εἶδα δὲν «ξε-
διάλυσε» ἀλλὰ κινδύνεψα νὰ
πεθάνω ἀπὸ τὴν παλαβάδα μου.

Ἀπὸ τότε δὲν πιστεύω πιά
σὲ τίποτε καὶ εἶμαι πολὺ πιὸ
εὐτυχισμένη. Ἡ ἐποχὴ μὲ τὰ
δηλητηριασμένα φῆδια τῆς γιὰ
μένα πέρασε.

Ὅταν ἀκούω τώρα γιὰ προ-
λήψεις καὶ γιὰ ὄνειρα γελῶ,
γιατὶ ὄλοι αὐτὰ ἀνήκουν γιὰ
μένα στὸ παρελθόν. Κατόρθω-
σα νὰ ξετινάξω τὸ φορτίο ποῦ
μὲ εἶχαν φορτώσει καὶ περπατῶ
τώρα πιὸ ἀνάλαφρα στὸ δρόμο
μου. Τὸ «σάλλτο μορτάλε» ἔγινε.
Κατόρθωσα νὰ σωθῶ, ξέσκησα
τὸ παραβαν ποῦ μὲ χώριζε ἀπὸ
τὴν ἀλήθεια καὶ μπῆκα μέσα
σ' αὐτή. Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς
ἂν καὶ διαρκῆς «δρόμος μετ'
ἐμποδίων» μοῦ φαίνεται πιὸ
εὐκόλος. Τὰ ἐμπόδια ποῦ μοῦ
ἔβαζαν οἱ ἀνόητες αὐτὲς ἰδέες
ποῦ εἶχα τραβήχτηκαν. Θὰ προ-
χωρήσω χωρὶς αὐτὲς καὶ πι-
στεύω ὅτι θὰ ἐπιτύχω.

του εἶναι ἀγαθὴ καὶ μαλακὴ.

Καθισμένος στὸ μπροστινὸ
μέρος τοῦ ἀραμπᾶ, μὲ ὕφος
σιωπηλό, νομίζει κανεὶς ὅτι
εἶναι ὁ πρῶτος καπετάνιος
κανενὸς μεγάλου ὑπερωκεα-
νείου.

Ὅλοι μας στριμωγμένοι
κοντὰ κοντὰ, χωρὶς νὰ ἔ-
χουμε τόπο ν' ἀπλώσουμε
τὰ πόδια μας, γέρνουμε τὸ
κεφάλι μας στὸν ὄμο τοῦ
ἄλλου, ἔχοντάς τον γιὰ προ-
σκέφαλο.

Πηγαίνουμε νὰ σιαχοῦμε
ἀλλὰ δὲν μπορούμε, γιατί
ἀπ' τ' ἀτέλειωτο τρά/τάγμα
τοῦ ἀραμπᾶ, τὰ πόδια ὄλο-
νῶν, ἔχουν ἓνα φριχτὸ μού-
διασμα.

Ὡχ!... ἀκουγόταν ἀπ' τὰ
στόματα ὄλων μας. Σκεπα-
σμένοι μὲ τίς κουβέρτες,
προσπαθοῦμε νὰ ἀπασχολή-
σουμε τὸ μυαλό μας, μὲ κα-
μιὰ σκέψη, γιὰ νὰ ξεχνοῦμε
λίγο τὸ μαρτύριό μας.

Σιγὰ σιγὰ ὅμως, ἀπ' τὴ
μιὰ ἢ κούραση κι' ἀπ' τὴν
ἄλλη τὸ μονότονο τρίξιμο
τοῦ ἀραμπᾶ μέσ' τὴ σιγαλιὰ
τῆς νύχτας, μοῦ κλείσανε τὰ
μάτιξ καὶ ἔπεσα σὰ σὲ νάρ-
κη.

Ὅταν ξύπνησα, εἶδα ὅτι
ἦταν βαθειὰ χαράματα καὶ
ὅτι ὁ ἓνας μόλις μπορούσε
νὰ διακρίνει τὸν ἄλλο. Τὸ
σύθαμπο τὰ σκέπαζε ὄλα.
Εἶχαμε σταματήσει σὲ μιὰ
«γοῦρνα» γιὰ νὰ πιῶνε τὰ
βόδια. Σιγὰ-σιγὰ, ἄρχισαν
νὰ κοκκινίζουν μερικὰ σύν-
νεφα στὸν ὀρίζοντα καὶ ἐ-
μεῖς παρακαλοῦσαμε πότε
νὰ βγεῖ ὁ ἥλιος, γιὰ νὰ μᾶς
ζεστάνει λιγάκι, γιατί τὰ πό-
δια μας εἶχαν σπαργώσει
ἀπ' τὸ ἀγιάζι.

Τὰ ζῶα ἔτρωγαν ἀχόρτα-
γα τὸ ἄχυρο ποῦ τοὺς ἔβαλε
ὁ ἀραμπατζῆς, καὶ τὰ μεγά-
λα τους μάτια μὲ κάποια ἀ-
γαθότητα, ἔβλεπαν τὸν ἀτέ-
λειωτο δρόμο ποῦ ἀνοιγόταν
μπροστά τους. Τὶ νὰ ἔλεγαν
τὰ κακόμοιρα; Οὔτε αὐτὰ
δὲν τὰ ἄφησε ὁ πόλεμος ἡ-
συχᾶ, ἴσως ὅμως νὰ εἶχαν
καὶ κάποια ὑπερηφάνεια ἀ-
πάνω τους, ἀφοῦ ἀντικατέ-
στησαν αὐτοκόλητα καὶ σι-

δηροδρόμους.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ φωνὴ τοῦ
ἀραμπατζῆ, μᾶς καλεῖ νὰ
λάβουμε μέρος στὸ ἔξπρες!

Σὲ δυὸ λεπτὰ ὄλοι εἶμα-
στε ταχτοποιημένοι, στὸ τό-
σο εὐάερο καὶ εὐήλιο ὄχημα,
ποῦ σὲ 24 ὀλόκληρες ὥρες
πιάνει Μυτιλήνη-Ἀνεμότια.

Γκράγκ-γκρούγκ, βόχα!
σοςσ... κι' ὁ ἀραμπᾶς προ-
χωροῦσε βῆμα πρὸς βῆμα,
καὶ τὸ δύσκολο ἦταν, ὅτι
τώρα ἀνεβαίναμε ἓνα ἀνή-
φορο γεμάτο πέτρες. Τώρα
πιὰ βόδια κι' ἀρχιμπᾶς μούγ-
κριζαν συγχρόνως.

Καθήμενοι παρακολουθοῦ-
σαμε τὴν προσπάθεια τῶν
βοδιῶν, ποῦ μὲ μεγάλη ὑπο-
μονή, τραβούσαν τὸν ἀραμ-
πᾶ σιγὰ-σιγὰ.

Ξαφνικά, ἓνας δυνατὸς
βύμβος ἀεροπλάνου μᾶς ξύ-
πνησε λιγάκι τὰ νεῦρα καὶ
θρηνηθήκαμε σὲ ποιὸν αἰῶνα
βρισκόμαστε.

Τὶ ἀντίθεση! Τὸ ἓνα σὲ 24
ὥρες μπορεῖ νὰ φθάσει σὲ
τεράστιες ἀποστάσεις, καὶ τὸ
ἄλλο, στὸ ἴδιο χρονικὸ διά-
στημα, μόλις παίρνει 50 χι-
λιόμετρα.

Καὶ ἐν τούτοις ὅμως, ἐμεῖς
γυρίσαμε πενήντα χρόνια
πίσω, συνηθίσαμε στὴ βρα-
δύτητα αὐτῆ τῆς συγκοινω-
νίας, ὅπως οἱ παλαιότεροι
συνήθησαν στὴν ταχύτητα
τῶν νεωτέρων χρόνων.

Β. β. β. β. ἔκανε τὸ ἀε-
ροπλάνο καὶ ἔσχιζε τὸν ἀέ-
ρα μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα,
γκρρρ... γκρρρ... ἔκανε καὶ
τὸ δικό μας τὸ ἔξπρες κι' ἀ-
νέβαινε τὸν ἀνήφορο μὲ... ἰ-
λιγγιώδη βραδύτητα.

Ξαφνικά σὲ μιὰ στροφή
τοῦ δρόμου σταματᾶ ὁ ἀ-
ραμπᾶς. «Παιδιά», μᾶς λέγει
ὁ ἀραμπατζῆς. «Τὰ βόδια
μαγκῶσαν. Κατεβῆτε νὰ βο-
ηθήσουμε».

Τώρα πετύχαμε. Δὲ φτά-
νει τὸ ξετίναγμα ποῦ μᾶς ἔ-
κανε τὸ κούνημα, ἀλλὰ ἔ-
χουμε καὶ χειρότερα.» «Ἄιντε
παιδιά», φωνάζει ὁ ἀραμ-
πατζῆς, «νὰ ξεμουδιάσετε
κιόλας».

Κι' ἔτσι γιὰ νὰ συμπλη-
ρωθεῖ μέχρι τέλους, ὁ Γολ

Οί νέοι που θέλουν να συνεργάζονται στο περιοδικό μας, πρέπει να παραδίδουν τις συνεργασίες τους στον κ. Μίλητη Παρασκευαΐδη, κάθε Σάββατο, ώρα 2—3, στο γραφείο της οδού 'Αρχιπελάγους αρ. 17 (Λαδάδικα, κονιά στο άτμοβαφείο «Ναυοικα», επάνω πάτωμα), και κάθε Τετάρτη, την ίδια ώρα στο σπίτι του ύπευθунου (Όδός Κατοακούλη 11—κονιά στην κλινική του κ. Μανώλα—Κισόκι).

Οί φίλοι μας των 'Αθηνών μπορούν να απευθύνονται στα «Λεοβ. Γρ.» των Νέων με τὸ γραφείο του κ. Πάνου Ζαμβακέλλη (ὁδός Πλούτωνος 10).

Τὰ «Λεοβιακά Γράμματα» θὰ σημειώνουν μερικά λόγια γιὰ τὰ ἔργα ἐκείνων μόνο τῶν συνεργατῶν, με τὸυς ὁποίους εἶνε δύσκολη ἡ ἐπαφή. Ἐπίσης δὲν θὰ ἀποφεύγουμε κάποτε τὴν δημοσίευση τῶν κρίσεων μας, ὅταν αὐτὲς ἔχουν κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅσους θέλουν νὰ δημοσιεύουν συνεργασίες.

Ρ. Α. «Ἡ πρώτη μου ἐπίσκεψη στὸ νοσοκομεῖο»: πολὺ καλὸ, ἀλλὰ δὲν ἔχει γενικώτερο ἐνδιαφέρον.— Α. Β. «Μαθητικός ἐφιόλιθος»: Καλὸ, ἀλλὰ χωρὶς πρωτοτυπία.— Α. Ε. «Τὸ φάντασμα»: Καλὸ, ἀλλὰ ἔχει τὴ μορφή συνηθισμένης ἐκθεσης σχολείου.— Ε. Ε. «Λεοβιακοὶ περιπλαντοὶ»: Καλὸ, ἀλλὰ ἔχει πλατυασμούς.— Η. Κ. «Ὁ θάνατος τῶν πεύκων»: Καλὸ.— Π. Α. «Ὁ ἀλήτης»: Ἀρκετὰ καλὸ, ἀλλὰ δὲν ἔχει πρωτοτυπία.— Ν. Μ. «Πανοράματα»: Καλὸ γιὰ τὴν ἡλικία σου.— Α. Ο. «Ἀγωνίες κ' ἀβουλίες»: Καλὸ.— Α. Ο. «Ἐνὼ βοᾷ»: Πολὺ ὠραῖο.— Γ. Π. «Τὰ βάσανά μου»: Δὲν ἔχει πρωτοτυπία.— Μ. Π. «Ἡ χωρὶς κ' ὁ πόνο»: Καλὸ.— Δ. Π. «Μὲ τὸ

γρίπο»: Ἀρκετὰ καλὸ. Ὁραῖες οἱ φυσικὲς περιγραφές, ἡ περιγραφή τοῦ γρίπου ὁμως δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἰδιαίτερο.— Μ. Σ. «Μπροστὰ σ' ἓνα παιδιάτικο τάφο»: Ὁραῖο, ἀλλὰ ἀκατάλληλο γιὰ τὴν περίσταση.— Μ. Σ. «Ἡ γυναίκα μέσα στὴ ζωὴ»: Καλὸ.— Ε. Σ. «Ἐνὼ τυποῦσαν οἱ καμπάνες»: Καλὸ.— Ε. Σ. «Δυστυχία»: Καλὸ.— Α. Γ. «Ἡ ἐλιά»: Καλὸ.— Β. Β. «Ἐμπόλεμο ταξίδι»: Ἀρκετὰ καλὸ.— Ζ. Σ. «Οἱ ἔρωτες τῶν σκορπιῶν»: Καλὸ σὰν περιγραφή περιέργου φαινομένου.— Γ. Μ. «Ἦταν Ἀπριλιάτικο πρωτῖνο»: Προσπάθεια νὰ γράψεις ὀλόκληρο ρομάντσο μέσα σὲ λίγες γραμμές.— Ν. Κ. «Αἰχμάλωτος τῶν ἀγρίων»: Θέμα συνηθισμένο.— Ε. Γ. «Ὁ ξενιτεμένος»: Καλὸ σὰν προσπάθεια. «Παλιὲς ἀμνήσεις»: Κοινὰ νοήματα.— Ν. Σ. «Μιά ἀ-ἐξάχαστη βραδιά»: Ρομαντικὴ περιγραφή χωρὶς πρωτοτυπία. Δὲν εἶναι τρέπεται σήμερα ὁ ὑπερβολικὸς ρομαντισμός. «Οἱ ὥρες περνῶν με ἀδιαφορία»: Καλὸ. ἔχει λιγώτερο ρομαντισμὸ ἀπὸ τὸ προηγούμενο. Πάντως εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ζωὴ δὲν χρειάζεται ἥλιους, φεγγάρια καὶ ἀστέρια, ἀλλὰ δράση.— Θ. Α. «Τὸ Οὐρανό»: Καλὸ.— Κ. Κ. «Θυμᾶσαι» καὶ «Ἡλιοβασιλεμα»: Ἀποτυχημένα.— Δ. Γ. «Ἡ θάλασσα»: Δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἰδιαίτερο.— «Ἡ βροχὴ»: Δὲν ἔχει πρωτοτυπία.— «Ἡ ζωὴ»: Καλὸ, ἀλλὰ χωρὶς ἐνδιαφέρον.— Β. Π. «Δὲν θέλω πιά νὰ κλάψω»: Ἐνδιαφέρον ἡ ζωὴ ὁμως θέλει θάρρος καὶ ὄχι κλάψες καὶ μοιρολόγια.— Γ. Μ. «Μουσική»: Ἐχει πολλὰ περιττά. Οἱ τρεῖς τελευταῖες σελίδες ὠραῖες.— Ε. Κ. «Μιά σκιά στὸ σκοτάδι»: Καλὸ.— Γ. Γ. «Οἱ φίλοι τοῦ καφενείου»: Χωρὶς πνοή.— Θ. Π. «Ἡ συνεργασία σας καλή, ἀλλὰ ἀκατάλληλη.— Σ. Σ. «Πῶς ἐκτιμᾷ ἡ κοινωνία μας τοὺς ἐρασιτέχνες»: Καλὸ, ἀλλὰ δὲν προσθέτει τίποτα.— Β. Τ. «Στὸ πατρικὸ μου σπίτι»: Καλὸ, ἀλλὰ ἔχει πολλὰ περιττά.— Ε. Τ. «Τὸ φλουρί»: Καλὸ.— Ν. Χ. «Ἀγκαθομανία»: Πολὺ καλὸ.— Γ. Χ. «Τὰ δένδρα»: Καλὸ στὴν ἀρχή.— Γ. Χ. «Ραντιεῖς με»: Ἐχει μυστικοπάθεια.— Ν. Χ. «Ἡ μαθήτρια μέσα στὸ σχολεῖο»: Ἡ ἀρχὴ πολὺ καλή. τὰ ἄλλα ὁμως εἶνε ἀτακτα γραμμένα.— Γ. Χ. «Νύχτες τοῦ Φλεβάρη»: Κοινὸ θέμα.— Ι. Χ. «Μιά βραδιά μέσα στὸ γριγρί»: Δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἰδιαίτερο.— Ζ. «Χωρὶς χαλινὸ»: Καλὸ, ἀλλὰ δὲν χαρακτηρίζεται τὸ παιδί ἀρκετὰ.— Γ. Σ. «Μιά ἀλήθεια»: Καλὸ. ἔπρεπε ὁμως νὰ ἀποφύγεις τὸν συμβουλευτικὸ χαρακτήρα στὸ τέλος.— Γ. Μ. «Πανσέληνος στὴν Κρήτη»: Καλὸ.— Ν. Κ. «Γυναῖκες τῆς ἐποχῆς»: Καλὸ. «Οἱ δὲ ἐννέα πού;» Καπνὸς παιδιό.— Μ. Δ. «Ἡ μοναξιά»: Ἐχει πολλὰ ἀσυμβίβαστα γιὰ τὴν σημερινὴ ζωὴ.— Δ. Γ. «Θῆμα τῆς ζωῆς»: Ἀρκετὰ καλὸ.— Α. Β. «Ἐστερα ἀπ' τῆ βροχῆ»: Καλὸ γιὰ τὴν ἡλικία σου.— Ε. Α. «Κοντὰ στὸ τζάκι»: Πρέπει νὰ ἐπιδιώξεις καὶ πρωτοτυπία.— Π. Μ. «Στὶς Μούσες»: Καλὸ. ἀλλὰ ἔχει

Ἀπὸ χρονογράφημα τοῦ κ. Π. Παλαιολόγου δημοσιευμένο τελευταῖα στὸ «Ἐλ. Βῆμα»:

Οἱ νέες τῆς ἐποχῆς διεκδικοῦν δικαίωμα. Νὰ μορφωθοῦν ὅσο καὶ μεῖς. Νάχουν τὴ γνώμη τοὺς γιὰ τὰ κοινά, ὅπως τὴν ἔχουμε καὶ μεῖς. Ν' ἀποκτήσουν ἐργαζόμενες τὴν οικονομικὴ τους αὐτοτέλεια, ὅπως καὶ μεῖς τὴν ἀποκτήσαμε.

Νὰ δουλέψουν. Ἄν δὲν βροῦν δουλειὰ μετὰ τὴς ἀνάγκες καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα ποὺ ἔχουν σήμερα, θὰ δοκιμάζουν τὴν ἴδια ἀπαγοήτευση καὶ τὴν ἴδια ἠθικὴ καὶ ὕλικη φθορὰ ποὺ δοκιμάζουν τ' ἀγόρια, ὅταν μένουν ἄεργα. Ἴσως, μάλιστα, καὶ μεγαλειότερη φθορὰ ἀπ' αὐτά. Γιατὶ μιὰ κοπέλλα, ἔτσι μάλιστα ἐλεύθερη καθὼς εἶνε στὶς κινήσεις της, ἄεργη, ἀντιμετωπίζει πολὺ σοβαρώτερος κινδύνους ἀπὸ τὸν ἄεργο νέο.

Ὅταν ὁμως τὴ μιὰ θέσι ποὺ εἶνε ἀνοικτὴ, τὴ διεκδικοῦν ἕνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναίκα, ποῖος—ρωτοῦν—ἀπὸ τοὺς δυὸ θὰ προτιμηθεῖ; Μὰ χρειάζεται καὶ ρότιμα; Ποῖος ἄλλος ἀπὸ τὸν ἱκανώτερο, ἀπὸ τὸν πιὸ κατάλληλο, ἀπὸ κείνον ποὺ διαθέτει τὰ μεγαλύτερα προσόντα; Γυναίκα, ἂν εἶνε γυναίκα, ἄντρας, ἂν εἶνε ἄντρας. Πῶς μπορεῖ στὸν αἰῶνα ποὺ ζοῦμε νὰ γίνωνται διακρίσεις ἀνίμεσα στὰ δυὸ φύλα καὶ νὰ λέμε ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθεῖ σὲ μιὰ δουλειὰ ὁ ἄντρας ὄχι γιατί εἶνε ὁ ἱκανώτερος, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο χάριν τοῦ γένους στὸ ὁποῖο ἀνήκει.

Ἄλλὰ νομίζω, ὅτι μιὰ συζήτησις μετὰ τὴν κατεύθυνση αὐτὴ εἶνε μᾶλλον «φιλολογικὴ», δη-

ἀσυνεπείες στὰ νοήματα.— Ε. Ι. «Ἡ σωτηρία μου»: Χωρὶς τίποτα τὸ ξεχωριστό. Πίντως καλὸ γιὰ τὴν ἡλικία σου.— Μ. Γ. «Γύρω ἀπ' τὴ ζωὴ»: Δὲν ἔχει πρωτότυπα νοήματα.— Η. Β. «Σούρουπο»: Καλὸ, ἀλλὰ χωρὶς πρωτοτυπία.— Α. Α. «Πρωῖνὸ μπῆνο»: Ἀπρόσεκτα γραμμένο.— Π. Γ. «Ἀνοιξη»: Χωρὶς πρωτοτυπία.— Β. Β. «Ὁ ἀρωματιστὸς»: Ἀποτυχημένο.— Ν. Γ. Χ. «Ἡ ἀμυγδαλιά»: Πολὺ καλὸ.

Στὸ ποίημα τοῦ Μπουντελαῖρ, (13η σειρὰ τῆς πρώτης στήλης τῆς 5ης σελίδας) ἡ λέξη σκίζει πρέπει νὰ διαβαστεῖ σκούζει.

Στὸ σχέδιο μελέτης τοῦ συνεργάτη μας κ. Παναγιῆ Λεοβιότη «Λαπαθιώτης» καὶ στὴ σελίδα 7, στήλη α', σειρὰ 4, ἡ λέξη ἄμεσος νὰ διαβαστεῖ ἔμμεσος.

γοθᾶς μας, σπρώχναμε τὸ κάρρο, ν' ἀνεβῆ τὸν ἀνήφορο. «Ἴσα παιδιά. Ἴσα καὶ κοντέβουμε.»

Σὲ λίγο ἀφοῦ ἰδρώσαμε καὶ ξεδρώσαμε, ἀνεβήκαμε τὸν ἀνήφορο, πήραμε τὴν ἀναπνοή μας καὶ καθήσαμε σὲ μιὰ πέτρα νὰ ξεκουραστοῦμε. Ἀντίκρυ φάνηκε ἡ Ἀνεμώτια μας. Τότε μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ μου κ' αὐτὸ ποὺ γράφανε οἱ παλιοὶ ἀραμπάδες:

«Ἀραμπᾶς γιὰ τὴν Ἀνεμώτια, δὲ βγάξ' ἄντιρα τοῖ σκότια».

Ἐπειδὴ δὲν εἴμασταν σύμφωνοι μετέτοιες βεβαιώσεις καὶ γιὰ νὰ μᾶς μείνει ἀκόμα λίγο σκότι μέσα μας, τραβήξαμε μετὰ τὸ πόδια στὸ χωριό, μιὰ ποὺ δὲν ἦταν καὶ πολὺ μακρῶς.

Η ΦΥΓΗ ΑΠ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

(Συνέχεια απ' την 5η σελίδα)

Ξεχωρίζω από την πραγματικότητα, το ταλέντο καταδικάζεται στην έκτελεση μιας άχαρης ή άνοητης άγχαρης.

Υπάρχει βέβαια ο κόσμος των όνειρων και το ύποσυνείδητο που έχουν δικαιώματα ανάφαίρετα μέσα στην τέχνη, μα δεν μπορούν ποτέ να υποκαταστήσουν την πραγματικότητα. Στο πρώτο μας φύλλο π. χ. δημοσιεύτηκε «Ένα όνειρο» που δεν ήταν καθόλου φυγή σκόπιμη από την πραγματικότητα, γιατί ξεχώριζε στο ξετύλιγμα του μύθου του, μια ειλικρίνεια, μια άβιαστη φυσικότητα κι' ολόκληρο παρουσιαζόταν σαν απόκρυφος καρπός μέσα στη φλούδα του πραγματικού.

Παραδείγματα για μίμηση και για ξεπερασμά δε λείπουν εύτυχως από τις σελίδες του περιοδικού μας. Το «Ένα Βήμα στη Ζωή» π. χ. και «Η Πρώτη μου άπαγγελία» ζούνε μέσα στην πραγματικότητα και τη ζούμε το ίδιο και μες, όταν τα διαβάζουμε. Λεπτή παρατήρηση πάνω στη βιούμενη πραγματικότητα, κυταγμένη όχι απ' έξω, αλλά από το έσωτερικό του έγώ με δλετισψυσικέσάντιδράσειστου

Μ' αυτά, βρισκόμαστε στην αρχή του καλού δρόμου κι' αυτό φυσικά είναι προτιμότερο από το να έχουμε προχωρήσει στη μέση του

λαδύ χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Το νομίζω γιατί αύριο, στη μεταπολεμική Ελλάδα, όταν σημαίνει ή ώρα της ανοικοδομήσεως του ναού, θα είναι τόσο τεράστιες οι ανάγκες ώστε θα υπάρξουν για όλους μας επαγγελματικές άπασχολήσεις. Όλες οι γυναίκες και όλοι οι άντρες αν εργάζονται, πάλι δε θα είναι άρκετοι για το έργο της άνορθώσεως....

Και τότε δεν θ' άνεχθούμε απλώς τη γυναίκα παράπλευρά μας στην προσπάθεια. Θα την καλέσουμε άνορη ή ίσως κι' ατή....

Τη δουλειά της γυναίκας την επιβάλλει ή Άνάγκη ή προσωπική της και ή άνάγκη του συνόλου. Θα υπάρξει δε για όλους πεδίο δράσεως. Όρεξη νάχουμε».

ΘΥΜΗΣΗ

Την ώρα του άπόβραδου, ό νούς
[κινάει και πάει
στά περασμένα τά όμορφα, τά ξε-
[χασμένα χρόνια...
που μείς παιδάκια άκούραστα στο
[τράκι πλάι πλάι,
χαράς γιορτάσι έστήναμε μες στού
[θρακιά τά χιόνια.

Και στην παιδίσιαν όψη μας, και
[στην άγνή καρδιά μας,
ήταν στιγμή χαρούμενη ν' άπαλο-
[σής' ή μέρα,
για νά χαρούν... ώρες γλυκές.. τ'
[άχόρταγα τ' αυτιά μας
τό παραμύθι τ' όμορφο του άξε-
[χαστου πατέρα...

Μά τώρα εκείνος έσβησε, κι' άλλού
[πήγε νά ζήσει,
στον τόπο τον άγύριστο, στην σκο-
[τεινιά την τόση,
και στ' όμορφο σπιτάκι μας, ποτέ
[δέν θά γυρίσει,
όσο κι' ή νύχτα άστροφώτη, τη
[σκέπη του τη ζώσει...

ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΙΟΥ

κακού. Με τά χρόνια, το ταλέντο θα έξελιχθεί και θ' άποχτηθεί, άργά, το ύφος που δίνει την τελείωση σε ένα έργο τέχνης.

Δυστυχώς μέσα σε μερικά από τά δημοσιευμένα στο περιοδικό μας ποιήματα βρίσκει κανείς φυγή από την πραγματικότητα, που μπορεί νά χαρακτηριστεί κυριολεκτικά: λ.ι.ποταξία απ' τη ζωή.

Ό,τι δημοσιεύει το περιοδικό μας είπαμε τώσ θάπρεπε νά καθρεφτίζει τη ζωή των συνεργατών μας.

Στη ζωή και την έξέλιξη της όφειλομε νά συμμιέτουμε και μείς ένεργά και συνειδητά, όχι παθητικά και άσυνείδητα, αλλά με όλόκληρο το έγώ μας, με την καθολική δράση μας—και με τη δράση ένοοοιμε πάντα, με ίση άξιολογική σημασία και την αντίδραση.

Οί σημερινοί νέοι δέν μπορούν νά άκολουθήσουν το προδοτικό δρόμο των άποπλανημένων σε άπόκοσμος τόπους ύπηρετών μιας τέχνης έξω τόπου και χρόνου, μιας τέχνης ά ν ώ φ ε λ η ς και άριστοκρατικής.

Άν για τον ήλικιωμένο άνθρωπο ή φυγή από την πραγματικότητα δικαιολογείται κάποτε σαν άνάγκη προσωρινή ύστερα από φυσική κούραση, από έξαντλητική πάλη για τη ζωή, για το νέο δε δικαιολογείται ποτέ. Είναι πάντα όκνιά, δει-

“Ο ΒΑΣΙΛΗΣ Ο ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ,, ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Η γνωστή κριτικός των Άθηνών κ. Άλκης Θρόλος έδημοσίεψε στην «Πρώτη» την παρακάτω κριτική για την τελευταία νοβέλλα του κ. Μυριβήλη.

Ό κ. Μυριβήλης είχε παραμείνει για καιρό ό συγγραφέυς του ένός βιβλίου. Βέβαια ύστερα από την έξαιρετική του «Ζωή έν Τάφρο» είχε εκδόσει άρκετά βιβλία, είχε τυπώσει σε περιοδικά άφθονη συνεργασία αλλά κανένα από τά νέα του λογοτεχνήματα δέν περιέκλειε την άνάταση της πρώτης του δημιουργίας. Δέν μπορούσε ούτε νά συγκριθεί μαζί της. Τώρα με την νοβέλλα «Ό Βασίλης ό Άρβανίτης» μάς χαρίζει το δεύτερό του έργο. Ίσως νά μήν είναι τέλειο κι' άπογοήστη σύνθεσι του ύπάρχει κάποια άρρυθμία στην άρχή, όπως πολλά βιβλία που έκδόθηκαν τελευταία, άνασαινει τη μαγευτική άτμόσφαιρα του παιδικού κόσμου και ύστερα όταν έμφανίζεται ό τύπος που θά γίνει το κύριο πρόσωπο, ό τύπος του τολμηρού άντρα του όποιου όλη ή ζωή είδε μιά σειρά από άντραγαθίες, έγκαταλείπει έντελώς την άρχική διάθεση και περιγράφει πιά άντικειμενικά τις περιπέτειες του ήρωα. ό άφηγητής που στην άρχή έπαίξε κύριο ρόλο εξαφανίζεται μαζί με τον προσωπικό τρόπο που έβλεπε τά γύρω του περιστατικά. Η έλλειψη όμως ένότητας παραβλέπεται εύκολα γιατί είναι παντού διάχυτη και συναρπχτική ή έντονη πνοή της ποιήσης. Οί πρώτες σελίδες ύπνοοινε πολύ μουσικά και ύποβλητικά την παραμυθοπαρμένη παιδική διάθεση, και άργότερα ό άέρας της λεβεντιάς μεταδίδεται άγνότατος μ' ένα τόνο επίκό. ό άναγνώστης έχει την έντύπωση ότι έπικοινωνεί άμεσα με αυτόοιο το άναφτέρωμα της παλληκαριάς. Παράλληλα με τον παλμό της ή νοβέλα έχει και σημαντικές λεπτομερειακές άρετές. Ό κ. Μυριβήλης έχει στη διάθεσή του μιά γλώσσα καταπληκτικά πλούσια, παραστατική και χυμώδιση και σπάνιες ζωγραφικές ικανότητες. Σ' όλες τις σελίδες σκορπά άναρίθμητες εικόνες που έχουν όλες έπιβλητική άναγλυφικότητα και συχνά και μεγαλοπρέπεια. Ό κ. Μυριβήλης κάπου άναφέρει το Θεόφιλο τον άπλοζό αυτό Θεσσαλό ζωγράφο που λίγο πριν ξεσπάσει ό πόλεμος πρόκειταν, χωρίς στις φροντίδες μερικών θαυμαστών του τεχνουργικών, νά καταχτήσει την Εύρώπη. ό Μυριβήλης δέν ζητεί νά δανεισθεί από το Θεόφιλο τεχνητά—γιατί όταν ξεπεράσει κανέναν πιά ένα στάδιο ούδέποτε έπιστρέφει σ' αυτό—την άφέλειά του, μα πήρε αυθόρμητα απ' αυτόν τά θαυερτικά μελωδικά και μαζί έκθαμβωτικά του χρώματα.

λία, προδοσία. Το καθήκον κάθε νέου είναι νά κινείται μέσα στην πραγματικότητα που τον περιβάλλει!

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΝΑΒΑΛΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ

Είμ' άστρουνόμους ξακουστούς,
άνώτιρους π' του βλάχου,
ός' άστρα 'νι στουν ούρανο
ούλα γυρζμένα τάχου.

Κβάρα τσινούργια θά εζας πώ
σάν πεί νά ξιστουμίζου,
για νά τά πώ όμους καλά
πρέπ' νά-ν-άστρουνουμίζου.

Γύρσα τούν ήλιου, τού φηγγάρ,
πουρπάτιουμι δέκα μήνις
δέν είδ' άλλις χειρότιρις
π' τς 'Αγιάσους τς ψουφουπεινις.

Καθόλ καθόλ δέ μοιάζουμι
μι τούν άπάνου κόζμου,
βλέπου παλιγάρια εζάν άτζέλι
τσι γναίταις σάν άφτόζμου.

Γιά δέ ψουμά, για δέ τυριά,
για δέ, για δέ άπ' ούλα
θά-ν-άνιβώ, ε νταγιαντώ,
φιράτι μιά σακκούλα.

Τώρα θά φύγου άπ' τού φηγγάρ,
θά δώ μέσα στουν 'Αρη,
πού λάμπει τσ' άκτινουβουλει
τσ' είν' τ' ούρανού καμάρι.

Θά φύγου άπ' τν' 'Αφρουδίτ'
ν' άστρουνουμίζου ντ' μΠούλια,
αυτή 'νι πού θά μ' τά γιμισ'
ούλα μου τά σακκούλια.

Σά δήτι τσάβλια ζάχαρις,
σά δήτι τοί καφέδις,
πανιέτι νά τοιμάσιτι
τά τσάβλια τσι τς' τσιζβέδις.

Φασούλις, ρύζια, μπακαλιάρ,
μανέστρις, μακαρόνια,
τσ' άλλα πουλλά πού δέ τλειιών'
νά τρώμι χιλια χρόνια!

Νά τσι τού μαύρου τού χαβιάρ
πού λέγαν γ οί παλιοί
π' τού τρώγαν άπ' μιás άρχής
μό γ οί καλοί καλοί.

Λιέτι ή κόζμους γυμνός τσι άξπόλ-
[τους
κβάρα βλέπου μέσ' ε στράτις πρι-
[ζμέν'
δέν δίν' όμους κανείς σημασία
άπ' τς άρχόντ' πούνι ούλ' σου-
[διαζμέν'

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Ο Σύνδεσμος Έλλήνων Λογο-
τεχνών προκήρυξε τρία βραβεία:
α) για ποίηση, με κριτική επιτρο-
πή τούς κ. κ. Σπ. Παναγιωτό-
πουλον, Στ. Σπεράντζα και Κ.
Βελμύρα, β) για πεζογραφία, με
κριτική επιτροπή τούς κ. κ. Δ.
Βουτυρά, Γερ. Αμπάτη και Αδ.
Παπαδήμα και γ) για δοκίμιο
(κριτικό, αισθητικό ή ιστορικό)
με κριτική επιτροπή τούς κ. κ.
Γ. Σταμπούλη, Γιάννη Στοιγιάν-
νη και Ν. Παπών. Η εργασία,
πού θά ύποβληθεί, πρέπει να εί-
ναι άνέκδοτη.

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Με άφορμή την έκδοση του
«Σωκράτη» του Βαχ ο τακτικός
συνεργάτης τής «Πρώτας» κ. Κ.
Βάρναλης έδημοσίευσε τόν πε-
ρασμένο μήνα σημείωμα, τού ό-
ποιου άναδημοσιεύουμε τό πρώ-
το μέρος :

Δέν ύπάρχει άμφιβολία πώς ή
πιο ένδιαφέρουσα, ή πιο θρυλική
προσωπικότητα τής αρχαίας πνευ-
ματικής Ελλάδας είνε ο Σωκρά-
της. Δυό μεγάλοι μαθητές του, ο
Πλάτωνας κι' ο Ξενοφώντας, άπο-
θανάτισαν τή δράση του και τή
σχέση του κ' ένα σωρό φιλοσοφι-
κές σχολές, οι πιο αντίθετες μετα-
ξύ τους, όπως τών κυνικών, τών
ήδονικών και τών περιπατητικών,
έπήγασαν άπό τή διδασκαλία του.
Κι' άπό τήν ήμέρα πού πέθανε ως
τή νύχτα πού θά σβήσει ή άνθρω-
πότητα, τ' όνομά του βουίξει και
θά βουίξει σ' όλα τά κλίματα τής
σφαιράς.

Άλλά ποιός ήτανε ο Σωκράτης
και ποιά ή διδασκαλία του—ο ά-
ληθινός Σωκράτης κ' ή άληθινή
του διδασκαλία; Αυτό δέ θά τό
μάθουμε ίσως ποτέ μας. Ο ίδιος
ο Σωκράτης δέν έγραψε τίποτα.
Ο Πλάτωνας μās έδωσε έναν τύ-
πο άποτελειωμένο και μιá συστη-
ματοποιημένη φιλοσοφία άκρου ί-
δεαλισμού—μá ο Σωκράτης ήτα-
νε πρό παντός άνθρωπος κ' ή φι-
λοσοφία του όχι συστηματική. Ο
Ξενοφώντας μās έδωσε περισσότε-
ρο ένα Σωκράτη άνθρώπινο και
μιá φιλοσοφία (κουβέντες) περισ-
σότερο πραχτική και κομματα-
στή. Δέ λογαριάζουμε τό Σωκρά-
τη τού Διογένη τού Λαερτίου,
γιατι ο συγγραφέας αυτός είναι
πολύ μεταγενέστερος κ' έρανιστής
άπό παλαιότερες πηγές.

Άλλά δίπλα σ' αυτούς τούς δυό
Σωκράτηδες ύπάρχουν κι' άλλοι
πολλοί. Ο κάθε συγγραφέας ή φι-
λόσοφος φκίανει κι' άπό έναν λι-
γο-πολύ διαφορετικώτερο άπό τόν
πλατωνικό ή ξενοφώντιο άνθρω-
πο και φιλόσοφο. Άλλά ο κλασι-
κός του τύπος παραμένει πάντα ο
πλατωνικός, πού είνε περισσότε-
ρο άπομακρυσμένος άπό τήν πρα-
γματικότητα. Θά μπορούσε μάλι-
στα νά πει κανείς πώς ο Σωκρά-
της αυτός (ως προς τή φιλοσοφία),
είνε ο ίδιος ο Πλάτωνας με τή
μάσκα τού δαγκάλου του.

Ο θεατρικός όμιλος τής πόλης
μας «Μπουρίνι» θά άνεβάσει πά-
λι σέ λίγες μέρες τό «Τζιζώτικο
ραβατίο».

Στήν 'Αθήνα έκυκλοφόρησαν
πρίν άπό μερικές βδομάδες όγ-
κώδη τεύχη τών περιοδικών «Νέα
'Εστία» και «Γράμματα» άφιε-
ρωμένα στόν Παλαμά.

Σέ ένα άπό τά τελευταία της
τεύχη ή «Νέα 'Εστία» άφιέρωσε
πολλές σελίδες για τήν εξέταση
του έργου του Λαπαθιώτη.

Στήν τελευταία έκθεση χαρακτι-
κής του Παρισιού έλαβαν μέρος και
οί Έλληνες καλλιτέχνες Γαλάνης
και Γιάννης Μηλιώτης.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Τήν 'Επιτροπή τής έκδοσης τών
«Λεσβιακών Γραμμάτων» άποτε-
λούν προσωρινά οι έξης : Τάκης
Γιαννακόπουλος, Ζήνα Φεδέρωφ,
Μίμης Σαραντάκος, Μιχαήλ Πί-
τσιος, Στρίτος Σεφτελής, Μιχ.
Γοημάνης, Παναγιώτα Κομύλη, Γε-
ωργία Παπαθανασίου, Στρ. Γρη-
γορίου, Νίτσα Κολυβά, Μαρία Πι-
παδοπούλου, Τάκης Κακαδέλλης,
Γιώργος Γαλούσης, 'Αθ. Χατζη-
μιχαήλ, Μάνος Βολογιάννης, Δημ.
Πατρικόπουλος, Γ. Σεφτελής, Γ.
Κουκούλης, Γ. Μαυρονικόλας και
Στέφ. Κατοικαδέλλης.

Όσοι θέλουν να έξασφαλίσουν
τό 4ο τεύχος τών «Λεσβιακών
Γραμμάτων» προπληρώνοντας
25 χιλιάδες δραχμές, πρέπει να
ζητήσουν δελτίο προαγοράς του
άπό τό βιβλιοπωλείο τού κ. Δ.
Χαραλαμπίδη έως τις 20 Μαρ-
τίου.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ

ΤΟ ΕΠΑΘΛΟ ΠΑΛΑΜΑ

Στις 5 Μαρτίου έγινε στήν 'Α-
καδημία 'Αθηνών ή έορτή γά τήν
άπονομή του έπάθλου Παλαμά,
τό όποιο θά δίδεται κάθε τρία
χρόνια στήν καλύτερη ποιητική
συλλογή. Τό έφετεινό έπάθλο δό-
θηκε στόν κ. Γιώργο Δελη για
τήν ποιητική του συλλογή «'Αλ-
λοινά και 'Αλλόοισμα». Τήν έ-
πιτροπή τού έπάθλου είχαν άπο-
τελέσει οι κ. κ. Γρ. Ξινόπουλος,
Νίκος Βίης, 'Αγγ. Σικελιανός
και Κλ. Πιρχαχος. Κατά τήν έ-
ορτή μίλησαν ο ύπουργός τής
Παιδείας κ. Λούβαρης, ο κ. 'Αγγ.
Σικελιανός, ο κ. Γ. Δελης και ή
κόρη τού Κώστη Παλαμά.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

'Αμβρ. Βιλλιάρ : «Ο Ξωγράφος
Ρενουά» (σε μετάφραση του κ.
Γιάννη Τσαρούχη). Δ. Κιλλωνά :
«Σύγχρονοι Έλληνες ζωγράφοι
και γλύπτες» (με πρόλογο τού κ.
Σωτ. Σκίπη Περιέχει σκιαγραφίες
50 καλλιτεχνών μας, τού Γιαννού-
λη Χαλεπά, Γουναρόπουλου, 'Α-
ραβαντινού, Τόμπρου, Παρθένη,
Γεραλή κ. ά.). Γιώργου Θεοτοκά :
«Θέατρο» (4 θεατρικά έργα). Ρο-
μαιν Ρολλάν : «Ο Έμπεδοκλής
και ή εποχή του μίσους». Μετά-
φραση Τάκη Μπαλά. 'Ανδρ. Πα-
ναγιωτόπουλου «Γοργουδιμένες
εικόνες». 'Οδυσέα 'Ελύτη : «'Η-
λιος ο πρώτος» (ποιήματα). Clif-
ford Bax : «Σωκράτης». Μετάφρα-
ση Νικ. Παπαρροδού (σε μορφή
δραματικού έργου παρουσιάζεται
ή πνευματική και ήθική μορφή
του Σωκράτη και εκλαίκεύονται τά
κυριώτερα σημεία τής Πλατωνικής
διδασκαλίας). Πέλου Κατσέλη :
«Γύρω άπ' τό θέατρο» (άνάλυση
τών έργων τού Σαίξπηρ «Ρωμειός
και 'Ιουλιέτα», «Δωδεκάτη νύχτα»
και «'Οπως άγαπάτε»).